Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 298 — ՈՒՐԲԱԹ 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1884 — (Ն. Տ.) 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1885 — 23 ՐԷՊԻԻԼ, ԷՎՎԷԼ 1302

40 ՓԱՐԱ

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 գուրուշ։ երկու անգամի համար 2 գուրուշ է։ աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կրկայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակներ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԹՈՐԱԳԻՒԼՏՈՒՆ։ Վալաթիա, Նորատունկեան խան։

իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին՝

درعليه‌ده غاطه‌ده نورادونكيان خانده

غزته‌سى اداره‌سنه

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY, Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարի. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	50
»	»	Հատուած	»	4
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ցիրանք	56
»	»	Վեցամսեայ	»	28

Դուրս կրկնուած յիշատակներու համար ծախքը համաձայնութեան վրայ է։

Յանուցմունք կընդունուին

ԻՍԴԵՐՆ ԷՃԷՆՍԻ

գործակալութեան սենեակը, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՐԵՒԵԼՔ առաջիկայ 1885 նոր տարւոյ մէջ պիտի շարունակէ հրատարակուիլ նոյն դիրքով, նոյն ձեւով և նոյն ծրագրով։

Պայմանք բաժանորդագրութեան.

Բաժանորդագրին Կ. Պոլսոյ համար 10 մէճիտ տարեկան, վեցամսեայ 5 մէճիտ և եռամսեայ 2 1/2 մէճիտ։

Թէ՛ տեղական և թէ՛ գաւառային թղթատարով ղրկուած թերթերու տարեկան բաժանորդագինն է 12 մէճիտ, վեցամսեայն 6 մէճիտ և եռամսեայն 3 մէճիտ։

Գաւառաբնակ բաժանորդներէն յոյժ փոքր մաս մը մինչեւ այսօրիրենց ներկայ 1884 տարւոյ պարտքը վճարած չլինելով, կը ծանուցուի թէ, եթէ մինչեւ առաջիկայ փետր. 15 չվճարեն ամբողջապէս, Լրագրոյն առաքումը պիտի դադրի։

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍ, հաստատեալ յամին 1852, կը հրատարակուի այժմ իբրեւ Շաբաթաթերթ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթի մէն մի թիւը կը պարունակէ նոյն շաբթու Ազգային, Ներքին, Արտաքին, Բազմաբական և Դրամական բոլոր կարեւոր լուրերն ու տեղեկութիւնները։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթն, իր մէն մի թուով, կը հրատարակէ նաեւ Խմբագրական Տեսութիւններ, ազգային, քաղաքական, ընկերային, ընտանեկան և անտեսական նիւթերու վրայ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթին ամէն թիւը կը պարունակէ նաեւ օգտակար յօդուածներ գիտական և պատմական զանազան նիւթոց վրայ, հետաքրքրաշարժ և բարոյական նորավէպեր, և ընտիր թարգմանութիւններ ու քերթուածներ։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթին Հանդէս մ'է և Լրագիր մ'է միանգամայն։

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթի տարեկան գիներն է միայն ԿԷՍ օսմանեան ոսկի, և վեցամսեայն՝ ՔԱՌՈՐԴ օսմանեան ոսկի։ Ձեռքէ կը ծախուի 60 փարա գնով։ Թղթատարութեան տարեկան ծախքն է միայն 15 գրուշ։

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՈՒՐԲԱԹ 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՒ

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր Կալկադայի Թղթակիցը դեկտ. 4/16 թիւ նամակով մը կը գանգատի թէ Կ. Պոլսոյ Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնն հեռագրով իմաց չտուաւ Հնդկաստանի Հայոց՝ հոգեւոր Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հօր վախճանումն, և իրենք չարձագներ յետոյ Աբէ-Եղի սգակիր եղերէն միայն կրցան իմանալ թէ ո՛րպիսի ծանր կորուստ ըրած էր Ազգը։ Մեր Թղթակից կը յիշեցնէ սակայն թէ, երբ Հայաստանի մէջ սովը կոտորածներ կ'ընէր, Կ. Պոլսոյ ազգային Վարչութիւնը չմոռցաւ դիմել նաեւ Հնդկաստանի Հայոց, միտքը բերելով թէ հայ գաղթականութիւն մը կար Դանդէսի ափանց վրայ, և կը հարցունէ թէ Հնդկաստանի Հայք ա՞յն ատեն միայն Ազգին մի մասը կը կազմեն երբ ազգային հանգանակութիւն մը կայ կատարելու. կը հարցունէ թէ պէտք չէ՞ր նաեւ որ ազգային վշտի և ազգային ուրախութեան վայրկեաններու մէջ եւս կեդրոնական Վարչութիւնն յարաբերութիւն ունենար Հնդկաստանի Հայոց հետ, և թէ պատշաճ չէ՞ր լիներ որ Ազգին ամէն մասանց սիրելի մեծանուն Հայրապետին վախճանումը ժամանակին Կ. Պոլսէ հեռագրաւ իմաց արուեր նաեւ Հնդկաստանի Հայոց, որպէս զի իրենք ևս եկեղեցեայ մէջ ըստ արժանւոյն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարէին և մասնակից լինէին ընդհանուր Ազգին կրած սգոյն։

Իրաւունք միայն կրնանք տալ մեր Կալկադայի Թղթակցին սոյն դիտողութեանց։ Ի չարս այն կարգադրութեանց որք եղած էին հոգեւոյս Պատրիարքին յուղարկաւորութեան ու թաղման առթիւ, ծանուցուած էր նաեւ թէ յանձին Տ. Ներսէս Պատրիարքի Ազգին կրած գառն կորստեան լուրն հեռագրով հաղորդուեցաւ ամէն հայաբնակ վայրեր, և հրահանգ տրուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարելու։ Բայց ահա՛ Բաղէշի ազգայինք գանգատեցան թէ իրենք հեռագրով լուր մը չառին Կ. Պոլսէ, և սիրեցեալ Պատրիարքին կորուստն Աբէ-Եղէն միայն իմացան։ Նոյն գանգատն ըրին նաեւ Մարսիլիոյ և Մանչէսդրի հայ գաղթականութիւնք։ Եւ այժմ Հնդկաստանի Հայք, որք երկու քսան տարուայ էին Կ. Պոլսոյ Տ. Ներսէս Պատրիարքին էջմիածնի Կաթողիկոս ընտրութեան, կը գանգատին թէ, եթէ իրը ավիս մը յետոյ Աբէ-Եղի թիւերն ստացած չլինէին, կատարեալ ապէս անտեղեակ և անհաղորդ պիտի մնային ազգային այսպիսի մեծ կորստեան մը և անոր պատճառած դառնակսկիծ զգացմանց։

Ընթերցողք առանց բացատրութեան կարօտելու կը հասկնան անշուշտ թէ խնդիրն հանգուցեալ Տ. Ներսէս Պատրիարքի վախճանման առթիւ Կ. Պոլսէ քաջուած հեռագրաց թուոյն վրայ չէ, ո՛չ իսկ Ն. Սրբազնութեան անձին վրայ է։ Խնդիրն այն յարաբերութեանց վրայ է զոր Կ. Պոլիս, իբրեւ վարչական և մտային կեդրոն ազգային մեծամասնութեան, պարտի տածել մեզ պէս ցրուեալ Ազգի մը ամէն մասանց և մանաւանդ հայ գաղթականութեանց հետ։

Այս գաղթականութեանց մէջ ազգային զգացումը վառ պահելէն մեծ օգուտներ կը քաղէ Կեդրոնը։ Շատ անգամ Կեդրոնը կը դիմէ Ազգին ամէն մասանց օժանդակութեան, ազգային մեծ պէտք մը գոհացնելու համար։ Մեր Թղթակից կը յիշէ Հայաստանի սովն, և իրօք, եթէ Ազգին ամէնէն հեռաւոր մասանց մէջ փոքր ի շատ ազգային զգացում մեռցած չլիներ, Հայոցմէ և օտարազգիներէ 36,000 ոսկւոյ պատկառելի գումար մը քիչ ժամանակի մէջ չէր կրնար հանգանակուիլ, և Հայաստանի մեր հազարաւոր ազգայինք սոյգ մահուրնէ չէին կրնար ազատուիլ։ Բայց մեր Թղթակից նոյնչափ իրաւամբ կրնար յիշել նաեւ կրթական ու բարեգործական ընկերութիւններն, որք նմանապէս դիմած են մինչեւ Հնդկաստանի ազգայնոց, և շատ անգամ անոնց նպաստներն ստացած են։ Կեդրոնին անխափան յարաբերութիւնը գաղթականութեանց հետ՝ այսպէս կրկին օգուտ ունի։ Գաղթականներն հաղորդակից կ'ընէ Ազգն յուզող ըզգացմանց, և անոնց մէջ վառ կը պահէ հեռաւոր հայրենիքի մը յիշատակը։ Միւս կողմէ, Կեդրոնին գործողութեան նիւթապէս և բարոյապէս մեծ օգնութիւն է։

Ազգի մը գործոց գլուխը գտնուող անձինք ու մարմինք փոքր իշատ իդեալը պարտին ունենալ, և Հայ ազգին այս ցիր ու ցան ու վայրապատին կացութեան մէջ, Կ. Պոլսոյ ազգային Կեդրոնական Վարչութեան ալ իդեալը պէտք է լինի միութեան կապ մը լինել ընդ մէջ ազգային մեծամասնութեան և իւր գաղթականութեանց։ Էջմիածին կրօնական ու եկեղեցական տեսութեամբ Ազգին միութեան կեդրոնն է։ Բայց ուրիշ ամէն նկատմամբք նոյն դիրքը Կ. Պոլիս միայն կրնայ ունենալ։ Բայց այս դիրքն որոշ պարտականութիւններ կը դնէ Կ. Պոլսոյ ազգային Կեդրոնական Վարչութեան վրայ։ Մինչեւ ցարդ չկրցինք տեսնել թէ Կեդրոնական Վարչութիւնն ըստ արժանւոյն հասկցած է իւր այս պարտականութիւններ։ Երբ դրամ մուրալ հարկ է, Կ. Պոլիս կը դիմէ աշխարհի ամէնէն հեռաւոր անկիւններն իսկ բնակող քանի մը տասնեակ Հայերու։ Բայց ազգային ուրիշ դէպքերու և ուրիշ առիթներու մէջ, Կ. Պոլիս չուտով կը մոռնայ իւր դիրքը։ Ասոր մէջ ո՛չ արդարութիւն կայ, ո՛չ ալ հեռատեսութիւն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԵԿԻ ԹՂԹԱԲԵՐԷՆ

ՔԱՂՈՒԱԾ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիա և Գերմանիա նորէն գրժտեցան, և աւելի ծանր կերպով։ Մեր վերջին թերթերով ծանուցինք թէ Անգլիացիք, իմանալով որ Գերմանք մը տադիր են գրաւել Զուլուստանի եզերաց վրայ ծովախորշ մը, Սէնդ-Լուսիա անուն, անգլիական դրօշ պարզած են այդ կէտի վրայ։ Արդ, նոյն Գերմանացին, Պ. Լուտերիձ, որ գնած և կարգուած պաշտպանութեան ներքեւ դրած էր զԱնկրա Բէքուէնա, կը պնդէ այժմ թէ ինք Զուլուստանի թագաւորէն երբեմն գնած էր յիշեալ ծովախորշն, և հետեւապէս Անգլիացիք իրաւունք չունէին դրօշ պարզելու նոյն կէտի վրայ։ Անգլիացիք կը պատասխանեն թէ, ենթադրելով իսկ որ Պ. Լուտերիձ գնած լինի յիշեալ ծովախորշն հանդերձ շրջակայ հողերով, երկիրն իսկ գերմանականչլինիր, քանի որ Գերմանիա իւր հովանաւորութիւնը տարածած չէ տակաւին աշխարհի այս մասին վրայ, և թէ, քանի որ Անգլիացիք իրենց ազգային դրօշը պարզած և գրաւման ձեւակերպութիւնները կատարած են, ուրիշ Տէրութիւն չի կրնար յաւակնութիւն ունենալ Սէնդ-Լուսիայի վրայ։ Երկու կողմերն ալ վէճի մէջ են սա կէտի վրայ թէ, ո՛ր կողմն ամենէն առաջ ոտք կոխած է Սէնդ-Լուսիա։ Գերմանք առաջնութիւն իրենց կը վերագրեն։ Անգլիացիք կ'ըսեն թէ գրաւման առաջնութիւն ինչպէս նաեւ չհաւանգերազանցութիւն ունին։ որովհետեւ Զուլուստանի մէջ անգլիական բանակներ գործած, անգլիական դրամ վատնուած, Անգլիացւոց կեանքեր զոհուած են ժամանակաւ։ Եւ իբր թէ Անգլիոյ և Գերմանիոյ վէճը բաւական չէր, ըստ նորագոյն լրոց, Թրանսվասալի Պոէրական կառավարութիւնն ալ բացարձակապէս յայտարարած է թէ ո՛չ Անգլիացւոց ո՛չ ալ Գերմանաց կը ներէ գրաւել Թրանսվասալի սահմանակից երկիր մը, որպէս է Զուլուներուն երկիրը։

Պիզմարք իշխանը կծու ծանուցագիր մը գրկած է Պ. Կլատսդոնի նախարարութեան, պահանջելով Սէնդ Լուսիայի ծովախորշն, իբրեւ գերմանական ստացուած։ Պատասխան մը գրելու համար, Պ. Կլատսդոն երկիցս ի խորհրդակցութիւն հրաւիրած է իւր պաշտօնակիցներ։ Միւս կողմէ, Պ. Լուտերիձ կը ծանուցանէ թէ ի մտոյ ճամբայ պիտի ելնէ Սէնդ Լուսիայի ծովախորշն իւր հողերն երթալու համար, որոց սահմանները գծել պիտի տայ։ Պ. Լուտերիձ ուր որ երթայ, գերմանական դրօշակ մը կը տանի իրեն հետ, և պիտի ջանայ Կայսրութեան դրօշը տընկել նաեւ Զուլուներու երկրին այս եզերին վրայ։ Անգլիացիք ի՞նչ պիտի ընեն։

Կոտոր մը հողի համար, այն ալ ըստ երեւոյթին շատ անկարեւոր հողի մը համար աշխարհի երկու մեծագոյն Տէրութեանց միջեւ յարաբերութեանց այս աստիճան խանգարումն անհաւատալի պիտի թուէր, եթէ Թաշդի և Թաշի պէս լուրջ թերթերու երեկուան թղթաբերով առնուած նորագոյն թիւերուն մէջ կարդացած չլինէինք վերոյգրեալ տեղեկութիւնները։

* * *

Գաղթային խնդրոյ պատճառաւ Պիզմարք իշխանն աւրուած է նաեւ Սպանիոյ հետ, որոյ բարեկամութիւնն երբեմն մեծ երկիւղածութեամբ կը մշակէր՝ Ֆրանսայի դէմ իբրեւ խրատուկ գործածելով։ Մատրիտի կառավարութիւնը շատ զայրացեր է լսելով այն պայմաններ զոր Գերմանիա կ'առաջարկէ Խաղաղական Ուկէանու մէջ Մուլլու Արշիպեղագոսին վրայ սպանիական վերհսկողութիւնը ճանչելու համար։ Գերման կառավարութիւնն իւր վաճառականութեան համար կը պահանջէ նոյն առաւելութիւններ զոր Սպանիա չնորհած է Անգլիոյ։

Որովհետեւ եւրոպական Տէրութեանց մէջ միայն Իտալիա անկեղծապէս բարեկամ կը մնար Մեծին Բրիտանիոյ հետ, Պիզմարք իշխանն Իտալիոյ հետ ալ աւրուած է։ Վիէննայէ կը հեռագրուի առ Թաշ թէ Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ շատ կը խօսուի Գերմանիոյ և Իտալիոյ միջեւ ծագած վէճին վրայ, որուն պատճառ եղած է Հռոմի կառավարութեան Լոնտոնի կառավարութեան նկատմամբ բռնած չափազանց բարեկամական դիրքը։ Պերլինի իտալական դեսպան Լօնէյ կոմսն յոյժ դժուար կացութեան մէջ կը գտնուի։ Պիզմարք իշխանն իւր ատելութիւնը չսքօղեր դեսպանէն։ Այս գժտութեան առաջին պատճառն եղաւ Լոնտոնի եգիպտական Դեսպանախորհրդոյն մէջ իտալական դեսպանին տրուած հաւանութիւնն անգլիական առաջարկութեանց։

* * *

Լոնտոն, 3 յունուար.

Նախարարաց խորհուրդն, իւր երեկի նստի մէջ, որ տեղի ունեցաւ ընդ նախագահութեամբ Պ. Կլատսդոնի, քններ է եգիպտոսի երկնական գործոց կարգադրման վրայ Ֆրանսական կառավարութեան առաջարկները, զոր Պ. Վատինկտոն հաղորդած էր առ Լորտ Կրանվիլ, իբրեւ պատասխան անգլիական վերջին առաջարկութեանց։ Հաւանական է որ, ըստ հրաւիրանաց Պիզմարք իշխանի, Բարիզի մէջ դեսպանախորհուրդ մը գումարի ի մտոյ՝ Եգիպտոսի գործոց կարգադրման համար։

Ալէքսանդրիայէ առ Թաշ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ եգիպտական կառավարութեան պարագրութեան ներքեւ գրանուած գումարները վարչային ծախսից պիտի բաւեն միայն մինչեւ մարտ, յորժամ եգիպտական դանձը պիտի դատարկուայ բոլորովին։

Աւստրալիոյ անգլիական գաղթականութիւնը Անգլիոյ վրայ պարտ կը դնեն բողոքել գերմանական վերջին գրաւմանց դէմ Յովկիանիա, և դրաւեալ հողերն անգլիական իշխանութեան ներքեւ առնուլ սպառնալով թէ, եթէ Անգլիա անտարբեր գտնուի այս մասին, գաղթականութիւնը պիտի ստիպուին անկախուիլ մայր-հայրենիքէն։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

)(125)(

ՇՈՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱՆՈՒՔ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՒԻ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՒՔ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Զ.

— Բայց վերջապէս մէջը ջաղացպաններ կան, կարծեմ։

— Եոեւ, են, այր մը, կին մը, և մանչ մը որ խոշոր գործերը կը կատարէ։ Բայց զարմանալի կէտը սա է որ այրն ու կինը կը փոխուին մերթ ընդ մերթ։

— Ի՞նչ, կը փոխուի՞ն։

— Այո՛, ամիսները կը փոխուին. մին կ'երթայ, միւսը կուգայ. քանի մ'օրէ յետոյ դարձեալ առաջին զոյգը կուգայ։

— Արդարեւ կասկած կուտայ այդ։

— Մեծ կասկած, վարպե՛տ. և ես միտքս դրած եմ դոյգս բնակարանն երթալ վաղը։

— Ես՝ ալ մտադիր եմ վարն Անգլիացին տեսնելու երթալ։

— Դիմի վաճառելու համար անոր։ Յոյժ յարմար կ'ընկնի. վասն զի սպունգի պէս կ'ընդլէ։

— Եւ երբոր արբենայ, շատ կը խօսի։ Ես դիտեմ անգլիացիները խօսեցընել։

— Յայժամ գործն ինքնին կը քաշէ։ Եւ եթէ կ'ուզէք, վարպե՛տ, մինչ դուք անոր քթէն որդերը քաշէք, ես ալ ջաղացքին մէջ կ'աշխատիմ։

— Յոյժ լաւ։ Վաղ իրիկուն այս ժամուն տեսնենք զիրար։

Կը մնայ ձեր ըսած ապարանը։

— Սէքիսնեիի ապարանն։ Այսպէս կը կոչուի։ Սա ալ այն կողմն է, աստի երեք հաղարամեթր և ջաղացքէն հազար հինգ հարիւր մեթր հեռի։

Կրնաք մէկ քարով երկուք զարնել, և հոն ալ երթալ վաղը, բայց կը կարծեմ թէ աւելի լաւ կը լինի չճապաղել։

— Իրաւունք ունիս, չափազանց շուտ երթալ ուզողը լաւ գործ չկրնար տեսնել։

Նախ ջաղացէն սկսինք, և յետոյ կը տեսնենք։

Սակայն չեմ կրնար շատ կենալ ասա։ Օրերը կ'անցնին և սրգւոյս բոլորքը դալ շաբթու... Թերևս այս շաբթու... վճռաբեկ ատենին առջև պիտի ելնէ...

— Բիկաշ ըսաւ ինձ մեր ուղևորութեան նախորդ օրը։

— Բիկաշ չգիտեր. պէտք է ժամ առաջ աւարտել մեր գործն։ Եթէ մեր այս ուղեւորութիւն ապարդիւն ելնէ, յայնժամ պիտի ամբաստանեմ զԹոլպիար... թակարդ մը պիտի լարեմ նմա... մէջը պիտի ընկնի, և...

— Առանց հաշուելու թէ, մեր ուղեւորութեան միջոցին Օվէրնացի ամէնը կրնայ դատ լինիլ սենեկապանուհին, ըսաւ Բիէտուշ։

Եւ խոտորեցնելու համար զՊ. Լըքոք զինքը պաշարող ախուր մտածութիւններէն, աւելցուց.

— Քիչ խօսինք, բայց լաւ խօսինք, Է.

Այս նախապատրաստական երեկոյին հետեւեալ օրը Պ. Լըքոք առաւօտուն կանուխ ելաւ և իմացուց Կրան-Սէրքի պանդոկապետին թէ կ'ուզէր ժամ ուզին նախաճաշ ընել, որպէս զի առաւել ժամանակ ունենայ շրջակայ ապարանները պտտելու։

Այսպէս ընելու պատճառներ ունէր։

Պ. Ֆուէնէոյ անշուշտ ժամ տասնին պիտի դար ըստ սովորութեան, և Պ. Լըքոք չէր ուզեր ճաշակից ունենալ զայն։

Այդ գարշելի մարդ չէր կրնար նոր բան մ'իմացնել իրեն, և՝ ընդ հակառակն՝ կրնար իւր եռեւէն պտտիլ հետաքրքրութեամբ կամ անգործութեամբ։

Եթէ նա էր առջի իրիկունն եկեղեցւոյն հրապարակին վրայ յածողն, երբոր պետ և զրական կը տեսակցէին գաղտագողի, հարկ կը մնէր ենթադրել թէ Ռավլը, Ժէնքին և Ընկ. վաճառատան գործակալին ընթացքը կը լրտեսէր։

Արդ, Պ. Լըքոք կ'ուզէր և կը ջանար առանց վկայի գործել, և կ'զգար այն հետեւանքը՝ զոր կրնար ունենալ հետաքրքիր և չարամիտ քաղաքացւոյ մ'իւր գործերուն մէջ մխիլը։

Ֆուէնէոյ այն տեսակ մարդոցմէ էր, որք խաղաղ աշխարհաշրջիկ մը թիարանէ փախած եղեռնաւոր կը համարին կամաւ, և կ'երթան ստիկանութեան կը մատնեն։

Պ. Լըքոքի առաւելապէս վախցած բանն իշխանութեան հետ գործ ունենալն էր։

Ուստի Լէտրէյի տան նախորդ ընկերը լաւ եւս մերբեցնելու համար, նախաճաշ բրած միջոցին ըսաւ պանդոկապետ Պոնասսոնի թէ դիտաւորութիւն ունէր նոյն օրը Վիրիի, Կրնեիի և Բիզի կողմերը պտտիլ, որք հարուստ բնակչօք գիւղաքներ են Բորդէլի գաւառին մօտ։

Իվէթի ազօրին նոյն գծին բացարձակապէս հակառակ կողմը կը գտնուէր. և որպէս զի իւր եռեւէն պտտիլ ուզողները չկրնային իւր հետքը գտնել, Պ. Լըքոք կը խորհէր Վիրիի երկաթուղիով մեկնիլ Սամինեիէն, և բաւական երկար պտոյտ մ'ընելով Անգլիացւոյն բնակավայրն երթալ։

Եւ այնպէս ալ բրաւ։ Կնտապինդ ճաշ մ'ընելէ յետոյ, վասն զի այնպէս կը հաւատար թէ միտքը լաւ գործելու համար՝ մարմինն ըստ բաւականի կազդուրուած պարտէր լինիլ, դուրս ելաւ Կրան-Սէրքի օթեւանէն, վայրկեան մը դեղերեցաւ դրան առջեւ՝ ստուգելու համար թէ Ֆուէնէոյ չէր յածեր օթեւանին շրջականերն, և տեսնելով որ այդ հետաքրքիր լրտեսին դժպհի անձը չէր երեւնար, մեղմաբար դէպ ի դաշտն ուղղուեցաւ։

Երկրին տեղագրութիւնը լաւ ուսած էր. գրպանին մէջ պտուտական քարտէս մ'ունէր։

Վաղեմի հետախոյզն ոչ մի մանրամասնութիւն անտես չէր ըներ։ Փորձն ուսուցած էր իրեն թէ լաւագոյն էր իւր ճանրան գիւղացւոյ մը հարցնելէ ազատ մնալ, և ուղեւորութիւն մ'ըրած միջոցին քարտէսը ձեռքը բռնած կ'երթար, ինչպէս հետազօտութեան գնացող զինուորական սպայ մը։

Ուստի բնաւ դժուարութիւն չկրեց, երբոր աւանէն երկու համարամեթր հեռանալէ յետոյ ճանբան փոխել հարկ եղաւ։

Իւր գրութեան համեմատ հեռի կ'երթար։ Քալելով գնացողն ամէն տեղէ կրնայ անցնիլ, մինչդեռ կառքով և մինչեւ իսկ ձիով ուղեւորողը կը պարտաւորի ընտրել իւր երթալիք ուղիներն, և կանգ առնուլ պանդոկներու և ագարակաց մէջ, իւր ձին կամ կառքն առժամապէս անդ թողու համար։

Ասոր հարկ կը ծագի մարդոց հետ խօսակցելու և մինչեւ իսկ իւր երթալիք տեղն անոնց ըսելու։

Արդ, Պ. Լըքոք քալելով գնաց, և իւր տարիքին հակառակ՝ կրնար երկար ճանբայ քալել առանց սրունքները պարտասելու։

Օրժի եզրն հասած ժամանակ, փոխանակ Վիրի տանող կամուրջէն անցնելու, ջուրին ընթացքին հետեւող նեղ շաւիղը բռնեց։

Օրժ՝ աւելի առու մ'է քան գետակ, և կ'երթայ Սէն գետին կը խառնուի Վիրիի մօտ, յետ ոռոգելոյ գեղեցիկ ձոր մը, որ մինչեւ Յարբաժոն և ի Տուրտէ կը տարածի։

Սամինեիէն քիչ մը վեր Իվէթը կ'ընդունի, ուրիշ առու մը, որ Շըվրէսոզի ձորէն կուգայ, Բալէզյէն անցնելով։

Գետախառնուրդն երկաթուղւոյն շատ մօտն են, Էռինէյի կայարանէն քիչ մ'առաջ և Վիլմուասոն գիւղակէն քիչ հեռի։

Լուսի հայրը մատին ծայրովը գիտէր դասնը, ուստի փնտռած կէտը գըտնելու համար Օրժի ընթացքն ի վեր ելաւ։

(Շարունակելի)

Գուլկարիոյ երեսփոխանաց ժողովին յունուար 1-ի նստին մէջ, նախարարութիւնը ներկայեց եկամտայոյց, որուն իշխանապետութեան տարեկան ծախքերն հաշուուած են 37 միլիոն ֆրանք, և հասոյթք մէկ ու կէս միլիոն նուազ։ Այս բաց պիտի փակուի տրոց վրայ յաւելմամբ մը։

Պիզմարք իշխանն հողագործներէ ստացած և Դաշնակցական խորհրդին մատուցած է հանրագրեր, որոնք կը խնդրուի արմտեաց, դուարի և բուրդի վրայ մաքսերու բարձրացումը, ընկի արտադրութեանց պաշտպանութեան համար։

Այլ և այլ գումարներ հանգանակուած և Պիզմարք իշխանին դրկուած են՝ իրեն նոր Դիւանապետ մը օգնական առնելու համար, որուն յատկացեալ տարեկան 1,000 ոսկին երեսփոխանութիւնը զլացած էր Իշխանին։ Բայց Պ. Պիզմարք որոշած է՝ հանգանակողաց հետ խորհրդակցութեամբ ուրիշ նպատակներու յատկացնել այս հանգանակութեանց արդիւնքն։

Անգլիոյ Բորդմանութ ծովային քաղաքէն կը հեռագրուի յունուար 4 թուով թէ արքունի նաւարանէն եկած յանկարծական հրամանի մը վրայ, Մէնոքոբ, Սուլեան և Նէբիլուն անգլ. զրահաւորք կը պատրաստուին ճամբայ ելնել, բայց չգիտցուիր թէ ո՛ւր պիտի երթան։

Ֆէնիանք նորէն գործի վրայ են, Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ իսկ։ Շաբաթ չանցնիր որ ուժանակով պայթում մը յառաջ չբերեն։ Անցեալ ուրբաթ գիշերն ալ Լոնտոնի երկաթուղոյ մեծ կայարանաց միոյն մէջ ուժանակ պայթեցուցին, ճիշդ երբ եկեղ կառաքմբեր կ'անցնէին նոյն կէտէն։ Բաւական բաներ կոտրեցան, ջախջախեցան, բայց բարեբախտաբար մարդու վնաս չեղաւ։ Իսկ Ֆէնիանք դեռ չը բռնուեցան։

Մատրիտէ կը հեռագրուի յունուար 1 թուով. երեկ առաւօտ ուելի սաստիկ ցնցում մը տեղի ունեցաւ ի Կրանատա։ Համայն բնակիչք թաղուցին իրենց տուներն և գիշերը փողոցի մէջ անցուցին։ Տասներորդ երկրաշարժն էր այս որ Կրանատայի մէջ տեղի կ'ունենար անցեալ շաբաթուընէ ի վեր։ Երեկ 10,000 բնակիչներ մեկնեցան քաղաքէն։

Սպանիոյ ուրիշ քաղաքներէն ալ, ինչպէս Վէլէդ, Մալակա, Պէնամարիոնա, տրուած լուրեր երկրաշարժի ցնցմանց շարունակումը կը ծանուցանեն։ Հարիւրաւոր դիակներ կը հանուին ամեն օր։

Կրանատայի և Մալակայի երեսփոխանք և Մերակոյսի անդամք յունուար 1-ին նիստ մ'ըրին ընդ նախագահութեամբ նախարարապետ Պ. Բանոլաս տել Բաղիլլոյի, երկրաշարժի զոհերուն նպաստ դրկելու միջոցներուն վրայ խորհելու համար։ Արդէն ծանուցուած ազգային հանգանակութիւնն անմիջապէս պիտի բացուի, և կառավարութեան համայն պաշտօնատարք պիտի հրաւիրուին իրենց մէկ օրական թաշակն ստորագրելու իրենց նպաստ։ Կրանատայի և Մալակայի երեսփոխաններէն և Մերակոյսի անդամներէն մասնախումբ մը կազմուեցաւ նպաստ բաշխելու պաշտօնով։ Կառավարութիւնը խորհրդարանէն գումար մը պիտի խնդրէ այս նպատակաւ, և ապանիական դեսպանք պիտի հրաւիրուին միջազգային հանգանակութիւն մը բանալ։

Պաքուի քարիւղի գործն ամէն ամիս ընդարձակութիւն կը ստանայ։ Միջոցներ ձեռք առնուած են այս քարիւղը Կեդրոնական Ասիոյ խորերը մուծանելու, ինչպէս արդէն կը զրկուի Ռուսիոյ ներսերը, Գերմանիա, Թուրքիա, Պարսկաստան, ևն։ Դեկտ. 30ին ռուս կառավարութիւնը Պաքուի քարիւղի հանքերը բանեցնող նոր ընկերութեան մը արտօնութիւն տուաւ 750,000 արծաթ ռուբլիի արժողութեամբ բաժնեթղթեր հանելու։

Կ. Պոլսէ կը հեռագրուի յունուար 1 թուով թէ Թուրքիոյ տրուած պայմանաժամն՝ երկաթուղեաց մկայման պայմանագիր մը կնքելու մասին՝ որ լրացած էր հոկտ. 23ին, երկարաձգուած է մինչեւ 12 յունուար։

Բանակցութիւնք սկսած են Բ. Դրան և Օսմանեան Դրամատան ներկայացուցչ Պ. Պէրժէի և Բարիզի Բանդուտա տ'Էսքոնդ դրամատան ներկայացուցչ Պ. Տանֆէի միջև, Թուրքիոյ փոխ տալու համար այն դումարը որ հարկաւոր է երկաթուղեաց մկայման ի գլուխ հանելու։

Մէհմէտ իրեն հեռուստ ցեղապետները կանչելով, խրատեր է զանոնք՝ Տոնկոլայի Միւտիրին վրայ քալելու։ Ցեղապետներն յայտներ են թէ պատրաստ են, եթէ Մէհմէտ իրենց առջեւէն (և ո՛չ ետեւէն) երթայ, այնպէս որ գնդակներն իր ներկայութենէն խոյս տալով, չդպչին իրենց։ Մէհմէտ խոստացեր է մտածել, և հետեւեալ օրը ծանուցեր է թէ գիշերն երազին մէջ տեսաւ Տոնկոլայի Միւտիրին, և խնացաւ թէ նա սուրբ մ'է եղեր, որուն դէմ կռուիլ անօգուտ է։ Ցեղապետներն սարսափահար եղեր են այս խօսքին վրայ, և Տոնկոլայի Միւտիրին վրայ երթալով Անգիայցւոց յառաջխաղացութիւնն արգիլելու խորհուրդը նորէն յետաձգուեր է։ Այսպէս կը հեռագրէ նոյն ինքն Տոնկոլայի Միւտիրը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԸՆԴ ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ

Ըստ որոշման Քաղաքական ժողովոյ, Մագուստեան Վեր. Սիմոն պէյ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Դատական և Արտաքին գործոց Նախարար Վեր. Հասան Ֆէհմի փաշայի հետ, ի մասին Տնզաստական պաշտօնի վաւերացման և Պատրիարքարանի ընտրութիւնն հրամայող Պոլսոյ Լիմուն փութացման։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՆ ԱՌ. ԷԿԶԱՐԲՈՒ ՊՈՒԼՂԱՐԱՑ

Ըստ սովորութեան, Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէն Կրօնական ժողովոյ Առենապետ Դեր. Խորէն Նար-Պէյ Արքեպիսկոպոսն և Օրթագիւղի քարոզիչ Դեր. Յակոբ վարդապետ Աշտարակեցի, գործակատար Ֆրէնկեան Աբրահամ Էֆէնտիի հետ երէկ Պուլղարաց Եկղեցական երթալով, յՕրթագիւղ, Ս. Մենդեան տօնը շնորհաւորեցին և սիրալիր մտածմանօք ընդունուեցան Դեր. Էկզարքին կողմէ։

ԱՄԱՍԻՈՅ ԴԵՐ. ԱՌԱՔՆՈՐԴՆ

Ամասիոյ գաւառական ազգային ժողովոյ դիւանի ստորագրութեամբ հեռագիր մը հասաւ ի Պատրիարքարան, ծանուցանող թէ տեղւոյն առաջնորդ Դեր. Խաչատուրեան Պօղոս վարդապետը պաշտօնէն դադրեցնելու հարկ տեսնուեր է, և կը խնդրուի որ Պատրիարքարանն ընդունի Դատական ժողովոյ սոյն անօրինութիւն։

Կը լսենք թէ Պատրիարքական Դեր. Տեղապահ Հայրն հեռագրաւ պատասխանած է թէ Ազգ. Պատրիարքարանը չկրնար հեռագրական ծանօթութեան մը վրայ յենլով՝ այսպիսի անօրինութիւն մ'ընդունիլ, և թէ հարկ է նամակաւ տեղեկագրել թէ ինչ պատճառներ կային Դեր. Առաքնորդն հրաժարեցրնելու։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Կը լսենք թէ ազգային երեսփոխանք ոմանք Տեղապահական Պուլրուլիմուն յապաղումն և Ազգին անկերպարան վիճակին շարունակութիւնը տեսնելով՝ հանրագիր մը կ'ստորագրեն Դեր. Տեղապահ Հայր մատուցանելու և Ազգային ժողովոյ փութապէս գումարումը խնդրելու համար։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումն. խորհրդոյ Լը նիստ տեղի ունեցաւ երէկ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ։

Խորհուրդն, ըստ իր նախորդ որոշման և հաւանութեամբ Բաղ. ժողովոյ, լուծեալ հրատարակեց Պաղատաւ Խորէնեան վարժարանի Հոգաբարձութիւնն և հրահանգ յղեց տեղւոյն Թաղ. խորհրդոյն որ նոր Հոգաբարձութեան մ'ընտրութիւն կատարելով՝ արդիւնքը տեղեկագրէ Ուսումն. Խորհրդոյ ի վաւերացումն։

Յետ քանի մ'ընթացիկ գործերու, Խորհուրդն զրաղեցաւ Կրթական Ընդհանուր Օրինաց Ծրագրին ընթերցմամբ և՝ գլխի երկար խորհրդակցութեանց՝ ընդունեց նոյն օրինաց մինչև 42 րդ յօդուածն։ Այս վերջին անգամ քննուած յօդուածք կը վերաբերէին ազգային Ուսումնարանաց և Անկախ վարժարանաց խնդիրներուն։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Տնտեսական խորհուրդն իր դեկտ. 26ի նստին մէջ հետեւեալ խնդրոց արնորինութեամբ զրաղեցաւ։

— Տեսնելով որ խափանեալ Հայկազեան ընկերութեան պատրաստի գումարը դեռ ապարդիւն վիճակի մէջ կը մնայ հակառակ Պարիսպարքարանի որոշման, յանձնարարեց նոյն ընկերութեան դիւանին որ անմիջապէս սոյն դրամը չահարեր վիճակի մէջ դնէ։ իսկ եթէ բանաւոր արդեալ մ'ունի, ծանուցանէ փութանակի։

— Զբաղեցաւ Խոշեանի ժառանգական խնդրոյն, և այնքան տեսաւ միայն դամ բանակցիլ Նարլեան Դաւիթ Էֆէնտիի հետ։

— Ազգային հնութեանց վրայ երկար խորհրդակցութիւն մ'ընելով՝ հարկ տեսաւ անոնց ապահովութեան մասին Վարչութեան ուշադրութիւնը խնդրել։

— Իւսիւտարի Ազգատանեամ ընկերութիւնն ըստ օրինի իր հաշիւը մատուցած լինելով, քննութեան ենթարկեց զայն։

— Դասըմ-բաշայի Թաղական խորհրդոյ նախկին գանձապետին հաշուց քննութիւնն աւարտած և ըստ տումարի պատասխի դրամը Տնտեսական խորհրդոյ արամագրութեան ներքեւ գրուած էր։ Տնտեսական խորհուրդը տումարն և դրամն արդի Թաղական խորհրդոյն յանձնելով փակեց խնդիրը։

— Վանայ Աբարաց եկեղեցւոյ Պոլսոյ կարգաւորական հաշուոյ նկատմամբ Տնտեսական խորհուրդն իր որոշումը տալով, արժան հատարեց գանձապետ Սմբատեան Մագուտ էֆէնտիի հաղորդել զայն ի պաշտօնէ, և յանձնարարել որ եթէ նորէս պայմանաժամուն մէջ կարգադրէ իր հաշիւը վերջնականապէս ըստ այմ որոշման։

— Ուշադրութեան առնլով Ֆէրի գիւղի Թաղական խորհրդոյ և Ուսումնասիրաց ընկերութեան միջև տեղի ունեցած դրամ. հրահանգ տուաւ Պատրիարքարանի հանրակշռահիւսէ էֆ. ի որպէս զի անձամբ երթալով ի նոյն թաղ՝ քննէ խնդիրն և ատանայ միանգամայն յիշեալ ընկերութեան հաշիւը։

— Նկատողութեան առնլով նաեւ Պէյքոզի թաղեցւոյ կողմէ տեղւոյն Թաղական խորհրդոյ դէմ տեղի ունեցած հակառամտադրական վարմունքն, և տեսնելով որ այսպիսի բռնացքներով կը վանդին եկեղեցւոյ շահերն ու գոյքերն, ապահովութեան միջոցներ ձեռք առաւ։

— Զբաղեցաւ Եէնի գաբուի Դպրաց ընկերութեան՝ ինչպէս նաեւ Ազարթմաճեան և Շահինեան Տէր Սահակ վարդապետի կտակային խնդիրներով։

ԴՈՒՐՈՒԶԵՄԻ ԱԶԴԱՑԻՆ

Ժամանակէ մ'ի վեր Դուրուչէմի գիւղի ազգայինք յուզեալ են և չեն կրնար Թաղական խորհուրդ մը կազմել։ Պատրիարքական Դեր. Տեղապահն այսօր Կեսարիա փաշայի քարոզիչ Դեր. Բագրատունի Կարապետ վարդապետը Դուրուչէմի ղրկեց, յանձնարարելով նմա թաղային համագումար ժողով գումարել և Պատրիարքարանի կողմէ նշանակեալ երեք ընտրելեաց վրայ հաւանութիւն առնուլ, որպէս զի այդ ընտրելիք առաջնեայ կերպիս Թաղական խորհրդոյ պաշտօն վարեն, և այս տօնական աւուրց մէջ եկեղեցին և դպրոցն անխնամ վիճակի մէջ չմնան։

ՊԷՇԻԿԹԱՇԻ ԴԵՐԵՆԶՄԱՆԱՑՈՒՆ

Պէշիկթաշի Թաղ. Խորհուրդը թաղին պատուաւոր ազգայիններն ի ժողով հրաւիրած է այս գիշեր, թաղին գերեզմանատան վերաբերեալ խնդրոյ մը վրայ խորհրդակցելու համար։

Վաղ գիշեր Բերայի Նոր Թատրոնին մէջ արտաքոյ կարգի շքեղ ներկայացումը պիտի տրուի, հայերէն լեզուաւ, ընդ առաջնորդութեամբ Պ. Մարքեանի, ի նպաստ բարենպատակ ձեռնարկութեան մը։ Ներկայացուելիք խաղերն են Զեռնանմոնն՝ գեղեցիկ թատրերգութիւն մը, և Ծիծաղաշարժ դաւեշտ մը։

Վրիպակ։— Երէկուան Արեւելքի քաղաքական ժողովոյ որոշմանց մասին մէջ սխալմամբ Մկրտիչ Սանասարեանց» տպուած է փոխանակ «Ազգ Կարապետ Եղեանցի»։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նորաչէն Հ-Գ-ին զրահաւորին աւարտած և անվտանգ ծովն իջած լինելը ծովային գործոց նախարար Հասան փաշայի կողմէն կայսերական պատասխանատուելով, Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած էր Իմթիազի պատուանշան շնորհել Նորին Վեհափառութեան։ Այդ առթիւ պէտք եղած պաշտօնական ձեւակերպութիւնք կատարեցան երէկ։

Կայսերական թիկնապահներէն Աթէշ Մէհմէտ փաշազատ Արիֆ պէյ պարտան յատուկ կառքով մը Հասան փաշայի ապարանն երթալով՝ առաւ տարաւ զայն ի Երլբը, ուր արդէն ներկայ էին արքունի նաւարանի պաշտօնատարներէն 40 էն աւելի անձինք որոց զլխաւոր կարգի պատուանշանները բերուած լինելը ծանուցինք։

Հասան փաշա իր պաշտօնական համազգեստն հագած և իր պատուանշանները կուրծքը կախած մտաւ պարտան մեծ սրահն, ուր կը գտնուէին Զազի Օսման փաշա սենեկապետ Օսման պէյ, Տէրվիշ և Նուսրէթի փաշաք և թիկնապահ Մէհմէտ փաշա և Ֆէրիդ Այի Բիզա փաշա իրենց պաշտօնական համազգեստներն հագած։

Երբ Վեհ. Սուլթանը գահընկէն ներս մտաւ, պալատական երկու քարոզարանաց պաշտօնատարք ոսկի ափսէի մը վրայ բերին Իմթիազի պատուանշանը, զոր նորին Վեհափառութիւնն իր իսկ ձեռքով կախեց Հասան փաշայի կուրծքը։

Թարիգ կիմնայ թէ պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին Խան իր վերապատուութեամբ թէհրան պիտի երթայ քանի մը շաբաթէն։

Արքունական ծովային վարժարանի գծագրութեան դասատու դպրապետ Շիւբրի պէյ նորաչէն Հ-Գ-ի զրահաւորի խզաներկ պատկերը գծելով Վեհ. Սուլթանին մատուցեր է։

Դատական նախարար Հասան Ֆէհմի փաշա երէկ Բ. Դուռն երթալով Բարձր Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշայի հետ տեսակցեցաւ։

Թէրթէմանի Հաղիգաթ կրսէ թէ Արտաքին գործոց պաշտօնատան ծածկագիր հեռագրութեան տնօրէն Շեքիպ պէյ ևս պիտի քնկերանայ Հասան Ֆէհմի փաշայի ուղեւորութեան։

Թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանն իր անձնական գանձէն կայսերական բժշկական վարժարանին 25 և Սուլթանիէ ու Միլքիէ վարժարանաց 30 ական ոսկւոյ դրամ մը յատկացուցեր է, որպէս զի ամեն տարի Մէկլլուտի տօնին օրը Մարգարէին Ծննդեան պատմութիւնն հանդիսաւոր կերպիս կարդացուի յիշեալ վարժարանաց մէջ։

Գրաստաղի իշխանը Տանիէլի պատուանշանն ընծայեց Վեհ. Սուլթանին բժշկապետ Մավրոյէնի փաշայի։

Առողջապահական խորհուրդն հետեւեալ պաշտօնական զեկուցումն հաղորդեց մեզ Զաթալ-Զամ գիւղի մէջ ծագած հիւանդութեան նկատմամբ, որպէս զի տարածուր հանդամանք մը չունենար ծանուցինք երէկ։

«Դարգանէլէն ուսի ժամ հեռաւորութեամբ Պիզայի գաւառակին Զաթալճա-Զամ գիւղին մէջ հիւանդութիւն մը ծագած լինելով, որոյ համար ըսուեցաւ թէ մահացու է, կայս. կառավարութեան հրամանաւ քննութիւն մը կատարուեցաւ յիշեալ գիւղին մէջ և ստուգուեցաւ թէ ծագած հիւանդութիւնը տեղական ժանտատենդ է (Ֆէբրը Թիֆոյտ)։

«Գրեթէ մէկ ու կէս ամսուան միջոցի մէջ ութ հոգի մեռած և տասն և վեց հիւանդք ապաքինած են և տասն երկու հիւանդք ալ անկողնոյ կը գտնուին գեռ»։

Կ. Պոլիս, 8 յունուար 1885

Իտալիոյ թագաւորն Իտալական Թագին մեծ ժապաւէնը շնորհեց Օսմանեան հեռագրաց և թղթատարութեանց տնօրէն Իզզէթի էֆէնտիի, և այլ կարգի պատուանշաններ յիշեալ վարչութեան գլխաւոր պաշտօնեից ոմանց։

Արեւելեան Ռումէլիի կուսակալ Կավրիէլ փաշա անցեալ շաբաթ օր փակեց գաւառական ժողովոյ նստաշրջանն։ Ինչ հանգիստութեամբ որ ժողովոյ բացումը տեղի ունեցած էր, նոյն կերպիս կատարուեցաւ նաեւ փակումը։ Կուսակալը՝ զօրավարի համազգեստով և Օսմանիէի ականակուռ պատուանշանը կուրծքը կախած՝ ժողովատեղին գնաց, հեռն ունենալով իր անօրէնները, պաշտօնատարներն և սպայներ։ Ճանբուն երկու կողմն պահապան զօրքերը բարեւի կեցած էին, և մեծ բազմութիւն խռնեալ էր։ Երբ Ն. Վսեմութիւնը դուրս եկաւ իր ապարանէն, ժողովուրդը ցնծութեան աղաղակներով օդը կը թնդացնէր և նուագածուաց խումբը Պուլղարական «Մարշ Մարէյա» ազգային երգը կը նուագէր։ Ժողովոյ նախագահը սրահին դուռն դիմաւորեց զկավրիէլ փաշա, և սրահին մէջ ժողովականք և ունկնդրաց ընտիր բազմութիւն մը ծափահարեցին։ Բոլոր օտար հիւպատոսք ներկայ էին սոյն հանդիսաւոր նստին։

Կուսակալին գիւանապետ Պ. Վլասաքքի՝ ի գիմաց Ն.Վսեմութեան փակման ճառը կարդաց պաշտօնական երեք լեզուներով, այն է Պուլղարերէն, Թուրքերէն և Յունարէն։

Փակման ճառին մէջ գլխաւորաբար յիշատակուած են այն օրինական ծրագրերն՝ որք երեսփոխանական ժողովոյ կողմէն քննարկեցան և Վեհ. Սուլթանին կողմէ պիտի վաւերացուին օրինաց զօրութիւն ստանալու համար։

Այս ծրագրոց նպատակն է՝

1. Ընդհանուր բաշխումն արոց, և մասնաւորապէս կալուածական արոց, որպէս զի անհեռատես բազում անիրաւութիւնք և ատելութիւնք։

2. Բարենորոգում հաստատութեանց և կրօնական արոց։

3. Բարենորոգում արոց ազգաբնակներու և դատական ծախուց։

4. Յատկացեալ տարուոյ ընթացքին ծախսումոց։

5. Անտառք։

6. Գաւառական դրամատան մը հաստատութիւն, ուսկից մեծապէս պիտի օգտուին գաւառին բնակչաց երկրագործ, վաճառական և արհեստաւոր դասն։

Կովրիէլ փաշայի ճառք բառն ծափահարութեամբ ընդունուեր է, և Ն. Վսեմութիւնը վերադարձին ճանապարհն վրայ խռնեալ ժողովրդեան հանդիսաւոր ցոյցերուն տարկայ եղեր է դարձեալ։

Յունաստանի, երկուշաբթի գիշեր, տարեգլխոյ առթիւ Կավրիէլ փաշա փառաւոր պարահանդէս մը պիտի տայ իր ապարանաց մէջ, որում 400ին աւելի անձինք հրաւիրեալ են։

Փիլիպէի աւտրիական հիւպատոսն անցեալ շաբթու Լէո անուն աւտրիացի հպատակ մը ձերբակալել տուեր է, որ տասն տարիի չափ առաջ Կալիֆոյ թանգարանէն թանկագին պնոթմ զողցած էր։ Բիշեալ վարդեմի զողը ճանաչ հանուեր է Կ. Պոլիս, և ասոր Թրիէստ տարուելու համար։

Դհոմիթեամբ կը լսենք թէ Օսմանը լրագիրն, որ ժամանակէ մ'ի վեր դադրած է, այս օրերս վերստին հրատարակուիլ պիտի սկսի կայսերական հրամանաւ։

Քանի մ'անգամ զանազան առիթներով յիշած ենք արդէն Անգլ. դեսպանատան զինուորական կցորդ Թրոթթը հազարապետին յատուկ պաշտօնով Մակեդոնիա ուղեւորին։ Այս անգամ Սեպտեմբերին հեռեւեալը կը գրեն առ Սթամպուլ.

«Թրոթթը հազարապետն, որ քանի մ'օրէ ի վեր քաղաքն եկած է, որսի գնաց, Ոլիմպոս լերան մօտ գտնուող անտառները, տեղւոյս Անգլ. հիւպատոսարանի քարտուղարին հետ, Կարելի է որ Մակեդոնիոյ ուրիշ կողմերն ալ երթայ, միշտ որսական նպատակաւ, վասն զի Թրոթթը հազարապետը նշանաւոր որսորդ մ'է։

Ի զուր Պուլղարք և իրենց պաշտպանք իրար կ'ասնին և կը խռովին այն վայրերն, ուստից կը գրեն թէ պիտի անցնի հազարապետն, Մակեդոնիոյ վերադրեալ խռովութիւններն անոր հաստատելու ցնորական յուսով։ Ցաւոնի չէ թէ ո՛ր կողմ պիտի երթայ Պ. Թրոթթը, Եէնիճէէն ի Մանաստիր թէ ի Վէլիսա։ Ուշի հետաքրքրականն այն է որ անդիտի հնազարապետը, կարծես Պուլղարները կատղեցնելու նը պատակաւ, բնաւ չընդունիր այն ամեն պուլղարներն որք ներկայացան իրենց ծառայութիւնը մատուցանելու և տեղեկութիւններ հաղորդելու։»

Սթամպուլ հրատարակելով սոյն նամակը, յայտնի որսորդութիւն մը կը մաղթէ Պ. Թրոթթի։

Կ'երեւի թէ Բէժիին Պրուսայի ճանդին գործողութեանց վրայ եկած տեղեկագիրք բաւական ծանրակիր են, վասն զի յիշեալ անօրէնութիւնն որոշեց յատուկ յանձնախումբ մը դրկել ի Պրուսա քննութիւն բանալու համար։ Ճոն էֆէնտի Ավրամիտի երկու հաշուակալաց հետ ճանրայ կ'ելնէ վաղը։

Թղթատարական վարչութիւնը Թուրք լրագրաց միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ Կեսարիոյ թղթատարէն կողոպտեալ դրամածրարաց երեսէն վճարեալ անձանց հարկ եղած հատուցումը չպիտի կարենայ ընել տակաւին, վասն զի անհրաժեշտ եղած է, գէթ առ այժմ, գբաղնել իրարանցիւր դրամածրարի հացէն և քանակութիւնը։ Վճարմանը յայնժամ տեղի պիտի ունենան երբ այս թերին լրանայ։

Կ'ըսուի թէ կայսերական կառավարութիւնն արդիւրեր է Եգիպտոս հրատարակեալ արտերէն քանի մը լրագրաց մուտքն ի Թուրքիա, նկատելով որ այդ լրագիրք սուտ ու սխալ տեղեկութիւններ և չտեղիտական խորհրդածութիւններ կը հրատարակեն Սուլտանի գործոց վրայ։

Սելանիկէն մայրաքաղաքս հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ այս չորեքշաբթի օր հինգ հազարի չափ յոյներ իրենց Մեհրապոլոն առաջնորդութեամբ կուսակալին ապարանքը գիմեր են, իրենց առ Վեհ. Սուլթանն ունեցած անձնուիրութիւն արտայայտելու և համազգային շարժմանց դէմ բողոքելու համար։ Ժողովրդեան երեւելիներն պատգամաւորութիւն մը կազմուելով Մեհրապոլոն հետ Ղալիպ փաշայի քով գնացեր են՝ ժողովրդեան ըղձից թարգման կանգնելու, և սիրալիր մեծարանք ընդունուեր են։

Իսկ գաւառը ժողովուրդը ցնծութեան աղաղակներ բարձեր է «կեցցէ՛ Սուլթան Համիտ կայսր. կեցցէ՛ Օսմանեան պետութիւն» գոչելով։

Պուլուպէն կը ծանուցուի թէ հավանէներու խնդիրն, որ բազմամեայ ներեն ի վեր այնքան ազմուկ յարուցեր է, ուր տեսակ կերպարանք մ'առնուցեր է այժմ որ այլևս իրարու տարի չմնար, վերջն դի դաստանական տեսակի հնազանդութիւնը, գանձապետաց և տարիշ ամբարտաւանութեանց արձակուեր են։ Մինչև է ֆէնտի ևս ազատ թողուեր է, և կը կարծուի թէ մեներս Պրուսա պիտի վերադառնայ իր պաշտօնի վերատանելու։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԼԵՒԱՆ ՌԻՈԹԻ ՍՈՒՏԱՆԻ ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԲԱՆԱԿ

Գահիրէ, 7 յունուար

Սիուարի զօրավարի հրամանատարութեան ներքեւ գտնուող անգլիական զօրագունդն անապատին անցաւ. զարգացուցեալ ուժեղ ընդդիմութեամբ և ապժամ նեղութիւնի հանդիպելով Պաքարիի հորերը գրաւած է։ Զօրավար Սուարի տարեմուտին Փորթի կը գրուեցնուի, բայց ընդ հուսա պիտի մեկնի ի Գաքարիս։ Պաքարիէն առնուած տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ այդ Օասիսին մէջ երեք ընդարձակ անձաւներ կան, որք մեծ քանակութեամբ ջուր կը պարունակեն։ Անոր գրուած են նաեւ ոչխարի հօտեր, և անգլիական բանակին բերած պարագաներուն հետ մեծաքանակ նպար պատրաստ կայ ապժամ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԻՆՆԻԻ

Գահիրէ, 7 յունուար

Այն լուր թէ Ֆրանսա իր հակառակորդներն արդէն ներկայացած է անգլիական կառավարութեան, կանխահաս է, տակաւին վստահաբար որ յառաջիկայ շաբաթու մէջ հաղորդուիլ։ Այս կարծուի թէ կարծեաց փոխանակութիւն մը տեղի ունեցած է այս նկատմամբ Ֆրանսայի եւ ուրիշ տէրութեանց միջև։ Եւ թէ բոլոր տէրութիւնք, ի բաց առեալ Իտալիա, ոչ պիտի տան Ֆրանսայի։ Զայց կը պատրաստի թէ Փորթի մէջ նոր դեսպանաժողով մը գումարելու առաջարկը մէկ կողմ թողուեր է։ Եւ թէ այժմ Պերլին գումարեալ դեսպանաժողովուրդն ենգիպտական խնդրով ալ պիտի զբաղի։

Վիէննա, 7 յունվար

Քանի մը լրագիրք, եգիպտական խնդրոյն մէջ Իտալիոյ այժմեան դիրքը քննելով, կը կարծեն թէ Իտալիա Անգլիոյ կողմը չը պիտի բռնէր՝ եթէ, ներկայացեալ լիներ Աբիսինիոյի տեսակցութեան մէջ։

Գ. ՀԱՄՊԼԷՏՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍԻԹԻՒՆԸ

Լոնտրա, 7 յունուար

Լրագիրք այլ և այլ մեկնութիւններ կուտան Գ. Համպլէտնի բանախօսութեան, զոր բրաւ իւր ընտրողաց առթիւ, մանաւանդ այն պարբերութեան յորում կը յայտարարէ թէ անգլիական կառավարութիւնն, հակառակ այն ջանքերու որ կը լինին փոփոխութիւն մը յառաջ բերելու հանար անգլիական ուխտակցութեան մէջ, չպիտի մտնէ այդ տեսութենէն մէջ եւ չպիտի փոխէ Եգիպտոսի այժմեան դիրքը։

ԱԺԱՆՆ ՀԱՎԱՍ

Լոնտրա, 7 յունվար

Երկրին մէջ յուզում մը ծագիլ կսպի, գաղթականութեանց խնդրոյն պատճառաւ, ընդդէմ Գ. Պատրիոնի նախարարութեան։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Գերլին, 7 յունվար

Վիլհելմ կայսրն այսօր այցելութիւն տուաւ Ֆրանսական դեսպան Գ. տը Ֆուրսէյի եւ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ անոր հետ։

Գ. ՄԱՆՉԻՆԻ

Հռոմ, 8 յունվար

Կը հերքուի այն զրոյց թէ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Գ. Մանչինի հրաժարական տուած է։

ՍՊԱՆԻՈՅ ԵՐԿԱԹԱՐԱՑՔՆ

Մարտիտ, 8 յունվար

Ալֆոնս թագաւորը վաղը կը մեկնի երթալ տեսնելու համար Անտալուզիոյ այն տեղերն՝ որք ենթաստեցան վերջին երկրաշարժէն։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆԴԱ

Լոնտրա, 8 յունվար

Պարտատոմսերու —

յաւելում — անգլ. ոսկի	27,000
Պանքոթեթ իշխանութեան — նշանագրում — անգլ. ոսկի . . .	70,000
Փոխանակագիրք և այլ թղթեր նուազում — անգլ. ոսկի . .	2,397,000

Պանքոյի գրամոց համեմատաւորութիւնն նախնեաց հետ 33 1/4 %

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՊԱՆԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 28 Դեկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

ամիս	Լոնտրայի վրայ (պանքայի)	110 1/4
3 »	» » (վճռելիին)	109 7/8
»	Բարիզ » (պանքայի)	22 90
»	» » (վճռելիին)	22 97 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Օսմանեան Քոնսոլիտէ

Երեկ երեկոյ գոցուեցաւ	գ.կտ.	8 28
Պրուսայի գոցուելէն վերջը	» »	8 27 1/2
Բերայի մէջ	» »	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	» »	8 26
Բարձրագոյն գին	» »	8 26 1/2
Նուազագոյն	» »	8 26
Կէս օրին	» »	8 26
Ռենթիէ Եգիպտական (Գ. Կ.)		70 25
Երեկ իրիկուն գոցուեցաւ		70 22 1/2
Բերայի մէջ		—
Այս առաւօտ բացուեցաւ Գ. Կ.		70 20
Կէս օրին		70 20
Հէվալէսիոլ		40
Բէրօր գոնսոլիտէ		—
» Ռենթիէի		—
Փոխառութիւն 1863	ֆր.	71
» 1865	»	56 50
» 1869	»	48 50
» 1873	»	43
Պոն տու Թրէզոր	Անգլ. Լ.	20 50
Բուտջէի երկաթուղի	ֆր.	44 50
Ոպիկոսիոն տը Բրիտրիթէ	»	—
Բամտեթոզիթ Լաբրիտի	»	68

ԲԱՆԹԵՏՈՒՄԻՔ

Սոսրէթէ ժենէրալ	Անգլ. Լ.	3 24
Քրէտի ժենէրալ (Գ. Կ.)	Օսմ. Լ.	7

Պանք տը Ֆրանս ..... » ... 5 15
Սօս. Շանժ է վալէօր ..... Օսմն. Լ.ը.... 3 20
Թրամուէյ ..... » » ... 290

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 8 Յունվար ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քանսոլի-ի	գոցուեցաւ	99 3/4
Օսմն.	բացուեցաւ	15 11/16
» »	գոցուեցաւ	8 1/2
Օսմն. փոխառութիւն 1865		11 1/2
» » 1869		9 3/8
» » 1871		68
» » 1872		19
» » 1873		3 1/2
փոխառութիւն 1877		80 3/4
Պանք Օթոման		13 3/4
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)		95 1/2
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիդ)		63 3/8
» առանձն. (բրիվիլեժիդ)		87 3/8
Ֆոյրա Սանիէ		62 3/8
Տօմանիալ (փոխառ. Բօչիլա)		87 3/4
Հնդնարական պարատեղերի 1877		—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		—

Վիէննա, 8 Յունվար ժամ 10 վ. 30 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124
Օսմանեան երկաթուղի	21 20

Բարիզ, 7 Յունվար ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	բաց	109 62 1/2
» » 3 %	բաց	79 60
Օսմանեան քանսոլիտ բացուեցաւ		15 80
» » »	գոցու. (գ. կ.)	3 75(.°)
» » 1865		55
» » 1869		48
» » 1873		43
Օսմանեան երկաթուղի		44 12 1/2
» Բէօիրի բաժնեթուղթք		544 25
Պանք Օթոման		598 75
Գրեսի Լիոնէ		527 50
» Ֆոնսէ (գ. կ.)		1315
Բաժնետոմս Լիոնի (գնբ. կար.)		1242 50
Սուէզի ջրանցք		1820
Ռուսական 5 % 1877ի (գ. կ.)		97 3/4
Իտալական Ռանթ (գ. կ.)		97 57 1/2
Եգիպտական միացեալ գոց		323 75
Սպանիական (արտաքին) (գ. կ.)		59 1/4
Բրէսիլեան թիւք		387 50
3% Հելլենական (գ. կ.)		344 37 1/2
Չէք Լոնտրայի վրայ		25 32

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Երէկի ռուսական Օտէսայի թղթաբերով մեր ընդունած լրագրերու մէջէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք.

Էյոնոֆպոլ լրագիրը Ռուսաց արքունի գանձուն 1883 տարւոյ ելմտացոյցին ընդարձակ յօդուած մը կը նուիրէ։ Մենք արդէն նկատած ենք, որ Էյոնոֆպոլ լաւ աչքով չդիտեր մեր ելմտական դրութիւնը։ Բայց կը մխիթարուինք տեսնելով որ այդ յարգելի թերթի ամէն ըսածները ճշմարիտ չեն ելներ։ Եթէ իսկապէս հաւատանք Էյոնոֆպոլին, Ռուսիոյ պետական եկամուտներուն առաջադիմութիւնը պրկման ամենաբարձր կէտին հասած պիտի համարինք։ Բայց վերոյիշեալ թերթը կը մնանայ, որ Ռուսիա վերջին ժամանակներս Թուրքռուսական պատերազմի համար եղած ծախուց և հարկաց ծրագիրներուն մէջ նորանոր փոփոխութիւններ մտցնելու խնդրով կ'զբաղի։ Ռուս կառավարութիւնը ժողովրդեան ադքատ դասակարգի վրայ դրուած հարկաց ծանրութիւնը թեթեւցնելու և նոցա վիճակը բարւոքելու նպատակաւ աղերու հարկերը և անհատական տուրքերը չընչնչեց։ Վերջապէս Էյոնոֆպոլ կը պնդէ թէ Ռուսիա եկմտացոյցի բացերով կը նեղուի։ այլ կը մտնայ եկմտական այն փայլուն դրութիւն յորում կը գտնուէր Ռուսիա մինչեւ 1877 թուականն, և թէ վերստին կ'ուզենայ նոյն դրութիւնը երբ կառավարութենէն որոշուած եկմտական նոր բարեփոխումները գործադրուին և գանձարանի պարտքը վճարուի արքունի դրամատան։

(Ժողովրդական Մէն-Բէրէրպոլ)

Կառավարական շրջանակներու մէջ մտադրութիւն կայ գաւառական բժիշկներուն վերաբերմամբ եղած օրէնքները փոփոխել։ մեր ստացած տեղեկութեանց նայելով, կը կարծենք որ աւելի որոշ կերպիւ պիտի գծուին նորա իրաւանց, պարտականութեանց և սոցա մէջ գործած զանգառութեան պատասխանատուութեան սահմանները։ Բայց ի բժշկային ոստիկանութեան մարմնոյ պարտականութիւններէն, մտադիր են յանձնարարել գաւառական բժշկաց, որ իրենց հսկողութեան տակ ունենան նոյնպէս և այս հիմնարկութիւնները որ բժշկականութեան հետ կապ ունին, մասնաւորապէս դեղարանները և թունաւոր նիւթեր վաճառելու տեղերը։ Բոլոր անկարգութեանց և նշանաւոր պիտոյքներու համար գաւառական բժիշկը պարտաւոր է տեղեկութիւն տալ պետական, գաւառական և հանրային հաստատութեանց ըստ պատշաճի։

—Նոր ժամանակներս Տարիկեան նահանգի Տիրէքեր գաւառի մէջ, մի բանվարանոցի հողը արօրով հերկած միջոցին՝ հին դրամներով լի կաշեայ փոքր տոպրակ մը գտնուեցաւ հողին մէջ։ Նահանգի գաւառական լրագրի տուած տեղեկութեան նայելով այդ դրամները Լէհցց Սիկիզմնա թագաւորի ժամանակուան կը վերաբերի. նոցա վրայ պարզ կ'երեւին 1624, 1625, 1627 և 1629 թուականները, բայց շատ մանր դրամներուն վրայ ալ առանց թուականի որոշման միայն 24 թիւը կարելի է տեսնել. գտնուած դրամները 3 1/3 հոխա կը կշռեն։

—Հակառակ քարտքային վարչութեան գործ դրած ամենախիստ միջոցներու, աւազակախմբութիւնն աւելի և աւելի կը բազմապատկի ի Բեռդրսպուրկ. գրեթէ ամեն օր հասարակութիւնն այնպիսի նորանշան գողութեան և աւազակութեան փորձեր կը տեսնէ որ ափշած մնացած է։ Զնայելով որ մայրաքաղաքի բոլոր տուները կը պահպանուին դռնապաններէ, օրք միշտ նստած կը հսկեն, այսու ամենայնիւ գողերը կը խորտակեն սենեկաց կղպանքներն և հանրաբեռ ամենուն քթի տակէն սողոսկելով կ'անհետանան։ Վերջերս ոստիկանութիւնն այդպիսի գողերու խմբի մը հետքը գտած է։

—Եկատերինոսլաւէն մեզ կը հեռագրեն նոյեմ. 17ին. Տեղւոյս Դիմնազիոնի 7րդ դասարանի աշակերտներէն մին զրկուեցաւ տեսութեան կարողութենէն։ Երեկոյեան երբ նստած դաս կը պատրաստեր, լամբի ապակին կոտրեցաւ և ապակւոյն մի փոքրիկ կտորը աչքը մտնելով պատռեց բիբը, որ և իսկոյն դուրս եղաւ տեղէն։ միւս աչքն ալ առաջինի բորբոքումէն բոլորովին վնասուած է, այնպէս որ բժիշկները առողջացնելու ոչ մի յոյս չունին։ Այս ուսանողը աղքատ ընտանեաց որդի է. իւր ապրուստը և գիմնազիոնի վարձը այս կամ այն տան մէջ դաս տալով կը հայթայթէր, որու համար ցերեկները քաղաքի մի ծայրէն դէպ ի միւսը կը վազվզեր և գիշերով իւր դասերը կը պատրաստէր աշխուժիւ։ Կարճատեսները և այդ պատճառաւ շատ կը չարչարուէր. նոյն գիշերը չէր նկատած որ պատրոյգը շատ էր բարձրացած, որմէ յիշեալ թշուառութեան ենթարկեցաւ։

—Բիլվի Համալսարանի մէջ նախկին ուսանողներն 1000 հոգի ընդունուած են. ընդունելութիւնը կը շարունակուի։

—Նկատելով որ Ռուսիա բնակող Հրեաները պարտաւոր են հնազանդիլ զինուորագրութեան օրինաց, բայց նոքա այլ և այլ խորամանութիւններով խոյս կուտան զինուորական պաշտօնի մէջ ընկնելէ, որպէս դէմքը փոփոխել, ծնդական վկայականները կեղծել և անցագրերը փոփոխել, այդ մասին զինուորական նախարարութիւնը ներքին գործոց նախարարութեան համաձայնութեամբ նոր շինուած ծրագիրը Պալէնա կոմսի յանձնարարութեան ներքեւ դնել տուած է Ռուսիոյ Հրէից խնդիրը քննելու համար։ Այդ ծրագրով նախարարութիւնը մտադիր է աւելի խիստ ուշադրութիւն դարձնել Հրեաներու վրայ, որ նոքա զինուորական պարտաւորութենէն խոյս չտան։

(Ռուսէ Կուրիէր)

Ճանապարհաց հաղորդակցութեան նախարարութեան՝ երկաթուղեաց շահագործման համար ուսումնասիրած նոր կանոնները յառաջիկայ յունուար 1էն պիտի գործադրուին։ Մի և նոյն ժամանակ նախարարութիւնը մտադիր է երկաթուղեաց մօտ հաստատուած հեռագրական գծերուն նոր կանոնները գործադրել տալ։

—Ռուսիոյ հանրային կրթութեան նախարարը պետական խորհրդարանէն 100,000 ռուբլի խնդրած է Սիպերիոյ համալսարանի շէնքն աւարտելու համար։ (Մէն-Պոստրբուրգ Վեդոմոստի)

Բեռդերսպուրկի մէջ Մահմետականաց հաստատելիք մզկիթի շինութեան համար եղած հանգանակութիւնը կը շարունակուի Մահմետականաց մէջ։ Մայրաքաղաքին լրագրաց նայելով մինչեւ այժմ հանգանակուած գումարը 6,000 ռուբլի կը հասնի. մզկիթի շինութիւնը 1886ի դարունէն առաջ հաղիւ թէ կ'սկսի։

—Ռուսական շոգենաւային ընկերութիւնը Նուէսի Մոտալայի նաւաշինութեան գործարանին պատուիրած է Պաթումէն Օտէսա նաւթ փոխադրելու համար մի մասնաւոր շոգենաւ, որ 100 հազար փութ նաւթ պարունակէ։ Այդ շոգենաւի շինութեան համար 300,000 ռուբլի ծախք պիտի լինի։

—Նաւ ժամանակ չէ որ Փոթիէ նաւահանգստի երկու թումբերու երկայնութեամբ ջրի տակէն և ջրէն դուրս քարէ պատերու շինութեան գործը աւարտած է. ներկայ ձմրան պիտի յայտնուի թէ այդ թումբերը նաւուց համար օ՞րպիսի խաղաղ ապաստան կարող են համարուիլ սովորական հովերու ժամանակ։ (Կովկաս)

Եւրոպական Ռուսիոյ մէջ սպառած գինիի քանակութիւնն 71,250,000 տակառի կը հասնի, որ կ'ընէ 500 միլիոն ռուբլի։ Այս ահագին գումարը բաժնելով բնակիչներու վրայ, իւրաքանչիւրին 5 ր. 80 կոպէկ կ'իյնայ։ այս հաշուով եւրոպական փոքրագոյն տերութեանց, դօր. Հոլանտայի, Պելճիայ մէջ, աւելի շատ գինի կը գործածուի։

(Բաղանէյ Պէրժ. Լիստոք)

Ուսումը այնպիսի սրագ ծաւալում նել. գտնուած դրամները 3 1/3 հոխա կը կշռեն։

—Հակառակ քարտքային վարչութեան գործ դրած ամենախիստ միջոց ներու, աւազակախմբութիւնն աւելի և աւելի կը բազմապատկի ի Բեռդրսպուրկ. գրեթէ ամեն օր հասարակութիւնն այնպիսի նորանշան գողութեան և աւազակութեան փորձեր կը տեսնէ որ ափշած մնացած է։ Զնայելով որ մայրաքաղաքի բոլոր տուները կը պահպանուին դռնապաններէ, օրք միշտ նստած կը հսկեն, այսու ամենայնիւ գողերը կը խորտակեն սենեկաց կղպանքներն և հանրաբեռ ամենուն քթի տակէն սողոսկելով կ'անհետանան։ Վերջերս ոստիկանութիւնն այդպիսի գողերու խմբի մը հետքը գտած է։

—Եկատերինոսլաւէն մեզ կը հեռագրեն նոյեմ. 17ին. Տեղւոյս Դիմնազիոնի 7րդ դասարանի աշակերտներէն մին զրկուեցաւ տեսութեան կարողութենէն։ Երեկոյեան երբ նստած դաս կը պատրաստեր, լամբի ապակին կոտրեցաւ և ապակւոյն մի փոքրիկ կտորը աչքը մտնելով պատռեց բիբը, որ և իսկոյն դուրս եղաւ տեղէն։ միւս աչքն ալ առաջինի բորբոքումէն բոլորովին վնասուած է, այնպէս որ բժիշկները առողջացնելու ոչ մի յոյս չունին։ Այս ուսանողը աղքատ ընտանեաց որդի է. իւր ապրուստը և գիմնազիոնի վարձը այս կամ այն տան մէջ դաս տալով կը հայթայթէր, որու համար ցերեկները քաղաքի մի ծայրէն դէպ ի միւսը կը վազվզեր և գիշերով իւր դասերը կը պատրաստէր աշխուժիւ։ Կարճատեսներ և այդ պատճառաւ շատ կը չարչարուէր. նոյն գիշերը չէր նկատած որ պատրոյգը շատ էր բարձրացած, որմէ յիշեալ թշուառութեան ենթարկեցաւ։

—Բիլվի Համալսարանի մէջ նախկին ուսանողներն 1000 հոգի ընդունուած են. ընդունելութիւնը կը շարունակուի։

—Նկատելով որ Ռուսիա բնակող Հրեաները պարտաւոր են հնազանդիլ զինուորագրութեան օրինաց, բայց նոքա այլ և այլ խորամանութիւններով խոյս կուտան զինուորական պաշտօնի մէջ ընկնելէ, որպէս դէմքը փոփոխել, ծնդական վկայականները կեղծել և անցագրերը փոփոխել, այդ մասին զինուորական նախարարութիւնը ներքին գործոց նախարարութեան համաձայնութեամբ նոր շինուած ծրագիրը Պալէնա կոմսի յանձնարարութեան ներքեւ դնել տուած է Ռուսիոյ Հրէից խնդիրը քննելու համար։ Այդ ծրագրով նախարարութիւնը մտադիր է աւելի խիստ ուշադրութիւն դարձնել Հրեաներու վրայ, որ նոքա զինուորական պարտաւորութենէն խոյս չտան։

(Ռուսէ Կուրիէր)

Ճանապարհաց հաղորդակցութեան նախարարութեան՝ երկաթուղեաց շահագործման համար ուսումնասիրած նոր կանոնները յառաջիկայ յունուար 1էն պիտի գործադրուին։ Մի և նոյն ժամանակ նախարարութիւնը մտադիր է երկաթուղեաց մօտ հաստատուած հեռագրական գծերուն նոր կանոնները գործադրել տալ։

—Ռուսիոյ հանրային կրթութեան նախարարը պետական խորհրդարանէն 100,000 ռուբլի խնդրած է Սիպերիոյ համալսարանի շէնքն աւարտելու համար։ (Մէն-Պոստրբուրգ Վեդոմոստի)

Բեռդերսպուրկի մէջ Մահմետականաց հաստատելիք մզկիթի շինութեան համար եղած հանգանակութիւնը կը շարունակուի Մահմետականաց մէջ։ Մայրաքաղաքին լրագրաց նայելով մինչեւ այժմ հանգանակուած գումարը 6,000 ռուբլի կը հասնի. մզկիթի շինութիւնը 1886ի դարունէն առաջ հաղիւ թէ կ'սկսի։

—Ռուսական շոգենաւային ընկերութիւնը Նուէսի Մոտալայի նաւաշինութեան գործարանին պատուիրած է Պաթումէն Օտէսա նաւթ փոխադրելու համար մի մասնաւոր շոգենաւ, որ 100 հազար փութ նաւթ պարունակէ։ Այդ շոգենաւի շինութեան համար 300,000 ռուբլի ծախք պիտի լինի։

—Նաւ ժամանակ չէ որ Փոթիէ նաւահանգստի երկու թումբերու երկայնութեամբ ջրի տակէն և ջրէն դուրս քարէ պատերու շինութեան գործը աւարտած է. ներկայ ձմրան պիտի յայտնուի թէ այդ թումբերը նաւուց համար օ՞րպիսի խաղաղ ապաստան կարող են համարուիլ սովորական հովերու ժամանակ։ (Կովկաս)

Եւրոպական Ռուսիոյ մէջ սպառած գինիի քանակութիւնն 71,250,000 տակառի կը հասնի, որ կ'ընէ 500 միլիոն ռուբլի։ Այս ահագին գումարը բաժնելով բնակիչներու վրայ, իւրաքանչիւրին 5 ր. 80 կոպէկ կ'իյնայ։ այս հաշուով եւրոպական փոքրագոյն տերութեանց, դօր. Հոլանտայի, Պելճիայ մէջ, աւելի շատ գինի կը գործածուի։

(Բաղանէյ Պէրժ. Լիստոք)

Ուսումը այնպիսի սրագ ծաւալում

(*) Մեզ յանախ պատահել է լսել արտասահմանից վերադարձող այլազգիներից այսպիսի հարցմունքներ՝ թէ որտասահմանում, երբ պատահմամբ Վրացու հետ տեսնուելով, հարց ես առաջարկում, թէ արդ եւ նա հայ չէ՞, վրացի երիտասարդը իսկոյն իւր դժգոհութիւնն այսպէս է յայտնում. «Կը խնդրեմ, տիրուհի կամ պարոն, ինձ չի վիրաւորէք որովհետեւ միայն այդ անունը լսելը ինձ վիրաւորանք է պատճառում», կամ թէ այսպիսի խմբատով մի այլ առարկութիւն

ձակուիլ, հայհոյել և չարունակ բոլորովին անտեղի թշնամական դիրք բռնել, այն ինչ փոխանակ երախտապարտ լինել Հային, որ նա նրա ազգութեան դոյութեան համար նեցուկ է, նորան արդիւնաբերութեան, մտաւոր և այլ ասպարէզներում լաւ և բարի օրինակ է ներկայացնում և դպրանոց ապացուցանում նրան իր սրքան օգտաւէտ լինելը երկրի և լուսաւորութեան համար։ Վրացին այս բոլորը լաւ կողմից ըմբռնելու բնաւ հակացողութիւն չունի և հետեւապէս բարը, այնինչ նախանձին հակուելու փոխարէն, սուտ, ցածր, իրան կրօսաբերը նախանձով է զեկավարվում։ Դժբաղդաբար այս տխուր երեւոյթով վարակուած է և մայրաքաղաքներում գտնուող երեսնից–քառասնաչափ Վրաց ուսանողութիւնը։ Որքան Հայ ուսանողը աշխատում է իր և իր ընկերակից Վրացու մէջ համերաշխութիւն քցէ և արմատախիլ անէ այդ գծնդակ ախտը, այնքան եւս նա հեռանում է իր ցանկութիւնից, որովհետեւ Վրացի ուսանողը երբէք չի ուզում համաձայնիլ որ Հայը և Վրացին միասին պէտք է մտերմաբար ապրին, գործեն. այլ նա առարկում է թէ Վրացի ազգը ազնուական մի ժողովուրդ է, իսկ Հայերը ռամիկ–կեղեքիչ. և չարունակ այսպիսի անմիտ դատողութիւններ։ Մէկ մէկ էլ կը պատահի նոյն իսկ ամենալուրջ համարուած ուսանողից այն միտքը լսել, որ իբր թէ մենք Հայերս ենք փոխուստ տալիս Վրացիների հետ միասին գործելուց։ Թէ մինչեւ ո՞ր աստիճան Վրաց ուսանողները թշնամաբար են վերաբերվում դէպի Հայերը, ահա՛ մի պարզ ճշգրիտ օրինակ.

Սորանից մի հինգ ամիս առաջ բժշկական ճեմարանում ուսանող մի Վրացի երիտասարդ խոսակցութիւն ունենալով Կովկասի ազգութիւնների վրայ մի այլ ռուս ուսանող բժշկի հետ, հետեւեալ խղճալի միտքն է յայտնել Հայերի վերաբերեալ, իբր թէ՝ Վրացի ժողովուրդը երկար ժամանակներէ ի վեր մի յարմար դիպուածքի է սպասում որ Հայերի գլխին պատմական Բարթուղիմեան գիշերը գլուխ բերի (*) Երբէք չենք կարող մոռանալ, որ Բերլինի վեհաժողովի ժամանակ Վրաց խղճալի մտաւորը մինչ որ աստիճանի խայտառակ–թշնամական առաջնորդողներ էր նուիրում Տաճկահայերի դէմ. իսկ թէ մեր վաճառականների մի դասակարգը իրան պախարակելի վարմունքով, առեւտրական չարչիութեամբը, վիրաւորում է Վրացի ազնուական ժողովրդի նուրբ զգացմունքը և դա էլ է հեռեւանք դառնում այն «առեւտրութեան», որ նրանք ունին դէպի մեզ, մեր կարծիքով պէտք է որ նրանք իրանց ազնուական վեհանձնութեամբ փոքր ինչ նեղրոզմամբար վերաբերուին այդ դէպքին և այդ մասնաւոր երեւոյթը չվերաբերեն ամբողջ ազգին, ըստ որում հայ ազգի աւելի հասկացող դասը ու նոյն իսկ մեծամասնութիւնը ոչ պակաս անբաւական ու ցաւոտ է այդ դասակարգից։ Եւ մենք ինքներս աւելի քան հաւատացած ենք, որ այդ իսկ դասակարգի պատճառաւ է որ օտար ազգն երբեմն ստիպուած է լինում մեզ վրայ անարդասա դաղափար կազմել։ Ահա՛, դէպքերի այսպիսի հանգամանքներից յետոյ, շատ պարզ է որ ռուս կառավարութեանը այսպիսի անմիտ և օգուտը ՇՆՈՒՄԻՆ չգտնազանող հասարակութիւնները աւելի քան ձեռնտու են, և թէ կառավարական շրջանների իրագործման համար բաւականին նպատակայարմար միջոցների կարող են ծառայել։

Այժմ աշխատինք բացատրելու այն պատճառները, որոնք գլխաւորապէս ռուս կառավարութեան ուշադրութիւնը գործերին հայ ազգաբնակութեան վրայ։ Ինչպէս յայտնի մի իրողութիւն է, ռուս կառավարութիւնը դեռ շատ երկար ժամանակներէ ի վեր Հայերի վերաբերեալ անապատ քաղաքականութեան է հետեւում։ բայց և այնպէս այժմեան մի առանձնակի փութաջանութեամբ սկսած խստութիւնների շարժառիթները պէտք է փնտռել հետեւեալ գլխաւոր դէպքերի մէջ. ահա՛ որոնք են դրա։

Նախ՝ Դարդանի նախարարութիւնը այժմ անդրկովկասի ազգութիւնների արագ ռուսացման համար գործ դրած միջոցները տեսաւ որ վերջապէս ցանկացած հետեւանքները չեն արտադրում. ուրեմն հարկաւոր էր նոր միջոցների դիմել, այն է գաղտնի ընտրած հանդարտ քաղաքականութեան հետ միասին, ձեռնարկել նորահնար թէ՝ ծածուկ և թէ՝ յայտնի զանազան խստութիւնների։ Այդ գաղտարարի գործի համար որ փոքր ազգութիւններին չթողնել զարգանալ, նրանց ինքնճանաչութեանը դեռ արգանդի մէջ արգելք լինել և այդպիսով առանձին ուժեղ մարմիններ կազմելուց հեռու կացուցանել նրանց, հարկաւոր էր Տոնտուկով–Կորսակովի նման մի հայատեաց կառավարիչ, (նախօրէն իմանալով հայ տարրի ուժեղ լինելը դրացի ազգութիւնների վերաբերմամբ) և տերութեանը հնս պաշտօնեայի յանձնել այդ բաղմաեղ երկրի կառավարութիւնը. կառավարչապետի հէնց այդ յատկութիւնների համար էր որ սորանից մի տարի ու կէս առաջ տեղւոյս առաջնակարգ հիւրանոցների մէկում (Բորելի) նորա տոհմական իշխան Բելասելսկի–Բելոզերսկիի հետ ունեցած հրապարակային ամենախայտառակ վէճի պատճառաւ, ուր Կովկասի կառավարչապետն յանցաւոր գըտնուելով, Զարը անպատեի կերպիւ ներողամիտ գտնուեցաւ. այն ինչ տեղւոյս առաջնակարգ շրջաններում բոպէ առ բոպէ նորա պաշտօնակ լինելու դէպքին էին ըսպասում։

Երկրորդ պատճառը, կառավարչապետի բացի կառավարչական, նաև ինչպէս ասացինք, առանձնապէս նորա մասնաւոր առ Հայերը ատելութեան մէջ պէտք է փնտռուել։ Մասնաւոր ատելութեան պատճառները այս բոլորը աւելի ուշադրութեան արժանի են, բան որում կառավարչապետի ամեն մի շնչին առարկութեանը Բեռդերսպուրգի կառավարութիւնը մեծ նշանակութիւն է տալիս։ Առաջին ատելութեան պատճառը, ինչպէս հաստատ աղբիւրներից տեղեկացած ենք, ժամանակակից մի շարք նշանաւոր հայ զօրավարների մեծ համաբաւ գտնելուց և առանձնապէս Զարի առաջ արտաքոյ կարգի ընդունելութիւններ գտած դէպքերի մէջ պէտք է փնտռել. մանաւանդ կոմս Լորիս–Մելիքեանի պաշտօնավարութիւնը հանդուցեալ Զարի կենդանութեան վերջին օրերում, ինչպէս սորա նոյնպէս և շատ առաջնակարգ զօրավարների մէջ ատելութեան պատճառ առաւ։ Այս երեւոյթի մասին մի աւելի նշանաւոր իրողութիւն վերջին Ռուս–թուրքական պատերազմի ժամանակ աւելի քան պարզ պատկեր է ներկայացնում։ Այն միջոցը, երբ Երեւանի զօրաբաժնի գլխաւոր հրամանատար Տէր–Ղուկասովը զօրքի սակաւութեան (8000 զինուոր) պատճառաւ ստիպուած է լինում Խանտի փաշայի թողնել յառաջ խաղալը ու յարձակական դիրք բռնելու, իսկ Աղէքսանդրապօլու ու Կարսի միջերքում Մուխթար փաշայի զօրանալու պատճառաւ կոմս Լորիս–Մելիքեան նոր հաղիւ հազ ձեռքի տակ դտնուած նոյնպէս սակաւաթիւ զօրքով կարողանում է դիմադրել, այդ միջոցը, երբ հայազգի զօրապետի հրամանատարութիւնը Ռուսաստանից Թիֆլիս հասած է լինում 70,000 զինուոր, որոնք Զարի կարգադրութեամբ անմիջապէս պէտք է նշանակած տեղը ուղարկել, Կովկասի փոխարքայի օգնական Միրսկին անձնական նախանձից առ հայազգի տաղանդաւոր քաղաքագէտ–զօրավարը, այդ կարգադրուած 70,000ից միայն 15–20 հազարն է ճանապարհ քցում դէպի Աղէքսանդրապոլ ու Իգդիր, իսկ մնացած համարեա մեծ մասը մի այլ դունդ զօրքի հետ ճանապարհ է քցում Ռինի կողմը հանդուցեալ Օկլոբժիս զօրավարին, որը քաջաղն Տէրվիշ փաշայի դէմ էր մարտում։ Եւ այսպէս, անձնական ատելութիւնից, ռուս զօրավարները ոչ միայն փոքր հպատակ ազգութիւններն արհամարհում են, այլ նոյն իսկ այսպիսի ճգնաժամում տիրող պետութիւնը, որի գոյութեամբը իրենք ալ արքայական կնիք են վարում։ բայց թէ իրերի անցյոյզ ընթանալով, ռուս ազգը և կառավարութիւնն ինչ մեծ կորուստներ որ ունենար, դրանց միակ պատճառը դա էր լինելու, և պատմութեան առաջ հայազգի զօրավարի անունը դէմ առ յանդիման պէտք է մնար։

Երկրորդ՝ Դոնդուկովը Թիֆլիսում համարեա թէ միշտ շրջապատուած է Վրաց աղնուականներով և նրանց դեղեցիկ փափուկ ասեռով, որին եւս առանձնապէս մեծ սէր ունի։ Մի երկրի կառավարիչ, երբ միմեանց հետ թշնամաբար վերաբերուող երկու հըպատակ ազգերի միայն մէկի ներկայացուցիչներով է շրջապատուած, շատ հաւանական է որ նա այս վերջիններից միւս ազգի վերաբերեալ միշտ աննպաստ առարկութիւններ լսէ, մանաւանդ երբ ի նկատի առնենք այն երեւոյթն էլ, որ ինքը կառավարիչն եւս զրպարտուող ժողովրդի դէմ ատելութիւն ունենալով, հակուած կլինի մեծ ուրախութեամբ լսել այդպիսի աննպաստ առարկութիւններ. յարգելի հետաքրքիր ընթերցողին պէտք է ասել որ Ֆրանսիայի երեք առ Գերմանացիները յարգելի պատճառի համար «վրէժը» այնքան ոստիկ չէ, որքան Վրացիների ատելութիւնը Հայերի դէմ այն ալ համարեա թէ առանց մի պատճառի. այլապէս բացատրել չենք կարող, քանի որ Վրացուհիները իրանց ամուսիններից աւելի են վարակուած այդ ախտով, հետեւապէս այնպէս է անվնում և մտաղ սերունդը։

Զինուորագրութեան խնդիրը առանձնապէս, տերութեան արդիւնքի յաւելման խնդիրը կովկասի և անդրկովկասի թէ՝ հողերից և թէ՝ ազգաբնակչութիւններից, դրանիցը, Ցամկիստանի սահմաններում ռուս տարրի զօրացնելու, իսկ հայ տարրի նուազացնելու խնդիրը, Երեւանու հանրամանօթի դէպքը և դրա հետեւանքները, հայ ժողովրդի օր առաջ մտաւորական յառաջադիմութեան ու ազգային ինքնճանաչողութեան քայլերը որ անկարելի է Կովկասու ուրա մնարանների հոգաբարձու Եանովկոյ նման խիստ ճարպիկ քաղաքագէտ և լուրջ ռուս պաշտօնեայների աչքից բացթողուէին, և շատ այսպիսի կարեւոր դէպքեր, ահա՛ ասոնք իսկ պատճառեցան ռուս կառավարութեան առանձնակի ուշադրութեանն հայ ժողովրդի նման մի տարրի վրայ, որը յատնապէս կառավարութեան քաղաքականութեանը չհետեւելով, իրան հեռի է պահում, իւր գոյութեան համար յոյս ու ապաւէնը դնելով սոսկ հայ կըրօնի ու հայ ազգութեան վրայ։

Այս վերջին յիշուած դէպքերի առթիւ կառավարութեան շահերի պատրուակաւ այժմեան բռնած քաղաքականութեան քիչ շնչասատեց և Գոնտուկովի պաշտօնական ճանապարհորդութիւնն Անդրկովկաս. նա ամեն մի հայաբնակ քաղաքներում իր ուղեւորութեան ժամանակը մեծ փութով հարց ու փորձեր էր անում, տեղեկութիւններ հաւաքում տեղւոյն հասարակութիւնների վրայ և շատ տեղերում իսկոյն և եթէ զանազան միջոցների դիմում ու այդպիսով մեծ վնասներ հասցնում հասարակաց շատ գործերին։ Այս կողմից Շուշիի հայ հասարակական գործերի և ուսումնարանների խնդրոց մէջ իշխանի մուտք գործելը բաւական տխուր հետեւանքներ արտադրեց. նոյնը կարելի է ասել եւս Գանձակի մասին. բայց առհասարակ այս ճանապարհորդութիւնների ժամանակ ուելի տխուր կողմերի մասին թողնում ենք այժմ դրելը, ըստ որում առայժմ յարմար չենք գտնում։ Այսպէս մենք ամենուրեք տեսնում ենք որ հայ հասարակութիւնների ազգի կացութիւնը բաւականին տխուր պայմանների տակ է դրած։ Ահա անցեալները ինչ է գրում մեզ մեր բարեկամներից մէկը. «Օրէ ցօր մեր ազգային օգտաւէտ գործունէութիւնը նորանոր անսպասելի արգելքների է հանդիպում։ Մի քանի օր սըբանից առաջ կառավարութիւնը, առանց Էջմիածնի միջոցաւ ուղղակի դիմելով մեզ, առարկում է, որ վերջերս դպրոցական խնդրի առթիւ հաստատած վերջին կարգադրութիւնները ընդունինք. մինչեւ անգամ առարկութիւն եղաւ, որ թեմական տեսուչը աշխարհական գալով թողնէ իւր պաշտօնավարութիւնը. վերջ ի վերջոյ դպրոցներին վերաբերող այնքան նորահնար արգելքների ենք հանդիպում կառավարութեան կողմից, որ մեր կողմերը (Շուշի) շատերը ուզում են փակել ուսումնարանները քան թէ նրանց իրաւասութեանը ենթարկել, մանաւանդ կանաչանոցներից երկիւղ կրելու։»

Գործ դրած կարգադրութիւնները, որոնց մասին վերեւումը յիշեցինք, կասկածել են նրանում, որ այսուհետեւ հայ տարրին այլեւս կովկասում և Անդրկովկասում արքունական ծառայութիւնների մէջ չընդունեն. այնպէս որ գիտնական զանազան ճիւղերի բաժանուած բարձրագոյն ուսումնարաններուն այժմեան ուսումնասէր հայ երիտասարդութեանը մեր կողմերում պաշտօններ ստանձնելը այսուհետեւ վերջանում է, թէեւ դեռ առայժմ մի մի բացառութիւններ տեղի ունենայ, սոսկ այդ կողմերի քաղաքների կամ թէ արքունական հաշուով ուսանողների վերաբերմամբ։ Լուսաւորութեան, արդարադատութեան, ճանապարհային հաղորդակցութեան նախարարութիւնների մէջ արդէն կանոնի տակ է անցած այդ կարգադրութիւնները։ Նոյնը պէտք է ասել բժշկական և այլ ասպարէզներում գործողների համար. Այս կարգադրութիւնների աւելի ճիշդ և արդէն գործ դրած լինելը ապացուցանվում է այս տարի ուսումնասիրաց հայ երիտասարդների մաստուցած խնդիրների հետեւանքներով. օրինակ. Առաջին կարգի աւարտող մի հայ հոգաչափ (ինժեներ) դիմելով ճանապարհային հաղորդակցութեան նախարարութեանը պաշտօնով Կովկասի կողմերը երթալու, բացարձակ բացասական պատասխան է առել Կովկասում պաշտօն ստանալու. սա արդէն նշանակուեց պաշտօնով Մակեդոնիայում։ Այսպիսով, շատ կովկասեցի հայ երիտասարդներ՝ ստիպուած՝ պաշտօններով Ռուսիայի խորքերն են ուղարկվում։ Նոյն երեւոյթը տեսնում ենք և Թիֆլիսում. միայն այն զանազանութեամբ որ այնտեղ միանգամայն բացասում են, առարկելով թէ այլ եւս Հայերին պաշտօններ ստանձնելու համար կարգադրութիւններ չունին։

Մի այլ կարգադրութիւն էլ հողային խնդրի առթիւ է։

Ռուս կառավարութիւնը այժմ ամեն ջանք և ճիգ գործ է դնում, որ Կովկասի և Անդրկովկասի կողմերում ռուս հողագործական դաղթականութիւն և ընկերութիւն կազմուին, որպէս զի որքան կարող են այն տեղի հողերը ձեռք բերեն. նա մանաւանդ ոչ պակաս ուշադրութիւնէ դարձնվում, որ որքան կարելի է Հայերի դէմ արգելքներ առաջ բերել. Թուրքիայի նահանգում վրայ ազնուականների հողերը չգնելու համար։ Այս նպատակների համար զանազան յայտարարութիւններով ռուս մամուլի միջոցաւ ռուս հարուստ փողատէրերի ուշադրութիւնն են դարձնում. վերջապէս ամեն կերպով կառավարութիւնը այժմ աշխատում է մեր կողմերում ռուս հողատիրութիւնը մտցնել, որը յոյս է տալու նրանց ռուս դաղթականութիւնը մի հաստատ հիման վրայ կանգնեցնել։ Այս դաղթականութիւնը պէտք է Ռուսիի քաղաքականութեան տարածելու նպատ է և նրան միշտ նեցուկ լինի։ Սորանից մի երկու ամիս առաջ ռուս պաշտօնական մի թերթ խօսելով Կովկասի ազգութիւնների և այն տեղ ռուս հողագործական դաղթականութիւն հաստատելու առթիւ, ի միջի այլոց գրում է՝ որ ռուս ազգը և կառավարութիւնը պէտք է փութան գործելու, ըստ որում «հայ կու

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. Ոսկի
Պահեստի դրամ 274,155 » »

LONDON AND LANCASHIRE
ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Սոյն ընկերութիւնն շափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնայ ընդունիլ, Բերայի, Գալաթիոյ, Պոլսոյ և մերձակայ գիւղերու մէջ։ Գիներու և պայմանաց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուղղել պէտք է դիմել առ.

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ
Ր. Ֆ. ՐԱՈՒԹ
Գալաթիա, Հալաֆեան խան 16—17
ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
Ճ. ԱՍԱՏՈՒՐ
Կ. Պոլիս, Կապալի խան

ԿԱՂԱՆԴ 1885

Դպրոցական նուէրի համար աժան գներով կրօնական պատկեր ուղղիչները պէտք է դիմեն ի կեդրոնատեղին

ԹՈՂԹԱԳՐԱՏՈՒՆ
Ա. Մ. ԳԱՐԻՊԵԱՆ
ԹԻՒ 10, ԵՒՐՈՊԷՈՒ-ԳԱԼԱՏԱՅԻ, 10 ԹԻՒ
ԶԱԼԱԹԻԱ, Կ. ՊՈԼԻՍ

Ուր գաւառաց ուղղակի յանձնարարութիւններն ալ կը կատարուին, ստակը կանխիկ ընդունելով։

13—15

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարընա մահֆուզ նիմանէսինէ վէ շուրութը մուդարրէրէսինէ թէվֆիդէն միապյուա օլունաճագ պէս արշընը ճէտիտ մոր ըէնկիվ փամուզէը գաոիֆէնին պէհէր արշընը ճէտիտի երկիրմի սէքիզ պուչուգ զրուշա թալիպի էօհսէսինէ օլուպ, քեանունի սանիի ռումինին պիրինճի սալը կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասաը պիլիճրա մէզբիւր կիւնէտ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթա իթմէկէ թալիպ վէ իբրինճի չարչէնպիհ կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնդիկինէ բաղիպ պուլունանլէրին մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

27 քեանունի էվվէլ 1300

1—3

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարընա մահֆուզ նիմանէսինէ վէ շուրութը մուդարրէրէսինէ թէվֆիդէն միապյուա օլունաճագ պէս արշընը ճէտիտ մոր ըէնկիվ փամուզէը գաոիֆէնին պէհէր արշընը ճէտիտի երկիրմի սէքիզ պուչուգ զրուշա թալիպի էօհսէսինէ օլուպ, քեանունի սանիի ռումինին պիրինճի սալը կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասաը պիլիճրա մէզբիւր կիւնէտ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթա իթմէկէ թալիպ վէ իբրինճի չարչէնպիհ կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնդիկինէ բաղիպ պուլունանլէրին մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 քեանունի էվվէլ 1300

3—3

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Օրտուլի Հիմայունլէրէ պիր սէնէ զարֆիքնտա կէօնտերիլէճէք մանպուլ էվրաղ վէ սայիրէյի տէնկ պէնտ իթմէք վէ մէզբիւր տէնկլէր սարբլմաք իւզրէ լիւզումի օլան գանավաշօ վէ մուշամմա վէ իի վէ սայրէ միսթաֆհիւտ թարաֆքնտան սարֆ օլունմաք իւզրէ մեն էշեապահա պէհէր տէնկլին իւճբէնթի պէնտկիյէսի ան եէտոր պուչուգ զրուշա թալիպի էօհսէսինէ օլուպ քեանունի սանիի ռումինին եէմինճի փաղար իրթէսի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասաը պիլ իճրա գաթաբը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իմալ վէ իթմաքնա թալիպ վէ սէքիզնճի սալը կիւնի եիւզտէ պէշ թէնդիկինէ բաղիպ պուլունանլարին մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 քեանունի էվվէլ 1300

3—3

ՏՈՔԹՈՐ Տ. ՊԱՊԱՆԵԱՆ

Պատիւ ունի Ժանտարանաց Ընդ. Ամենայն Հիւանդութեանց Ամենայն Հիւանդութեանց Դարմանիչ։ Ընդ. ամեն օր մինչև 2 ժամը դիմել Գալատիոյ Պանկալթի Մեծ Մաքսատան դիմաց, Ալիէրիսի Գրասենեակը։ Ամեն տեսակ հիւանդներ ամեն տեսակ հիւանդութիւններ դարմանելու համար։ Հայ կերպարանքներ ամեն ժամ։

Հայ կերպարանքներ ամեն ժամ։

ԲԹԻՇԿ ՃԱՆԻՒ ՔՐԻՍԵԱՆ

ՊԷՇԻԿԹԱՇ, ԶԸՐԱՂԱՆ ՃԱՏՏԷՍԻ ԳԱՇԱ ՄԱՀԱԼԼԷ

Թիւ 50 —=— Թիւ 50

Իւր տունը ամեն օր, առաւօտ և երեկոյ հիւանդ կընդունի, իսկ կիւրակի կէս օրէ վերջը ԶՐԻԱԲԱՐ։

Նոյնպէս իւր յանախորդաց դիւրութեան համար, ըստ առաջնոյն կը շարունակէ գտնուիլ ամեն օր, Կ. Պոլիս կամուրջի դէմ ՔԻՒԶԻՒՐԵԱՆ եղբարց դեղարանը։

Մոսկուայի և Բեղրսպուրգի բժշկական ճեմարաններէն վկայեալ

ՈՏԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ (ՆԱՍԸՐ)

Մի քանի վայրկենի մէջ կը հանուին իրենց արմատով, առանց ցաւի և առանց մեռալեայ գործիքի։ Եղունգները կը չտկուին։

Թորդրպ ակցութիւնք ամեն օր ժամը (Ը. Ե.) 10էն 3։

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ. 439
Պ. Նեպոյի լուսանկարի գործարանին վերայարկն
ՍՈՖԻ ԿԻՒՆԶԲԻ
Լուսանկարչ

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լէվերբուլ, Մէնչեսթրիոնի և Օդեսայի գծի կանոնաւորապէս բեռնող
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրքա
Աբարատ	2,500	Ռոմբրա
Աբարտիա	2,500	Քրուի-ղանք
Լայոնիա	2,500	Ուիլիամ
Մասէտոնիա	3,500	Մարը
Ռումելիա	2,800	Ֆոթրըթիլ

Մասիպոնէա շոգենաւն ամսոյս 20 ին շաբաթ օր Պաթումէն աստ պիտի վերադառնայ և Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։

Ռոմելիա շոգենաւն ամսոյս 10 ին Լիվերբուլէն աստ պիտի հասնի և անմիջապէս վերստին Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր դներով վճառաք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Նմեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ. ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լէվերբուլ և Մէնչեսթրիոնի գծէս բեռնող շոգենաւեր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանորուս	4200	Սասիրիս	3000
Ֆերոս	4000	Նեբթիս	3000
Սամնիի	4000	Ռեբա	3000
Սէսոսդրիս	3250	Ալէքսանդրք	1700
Թիպա	3250	Լօրիւս	800
Մակասպա	3250	Սիմնաս	800
Մարիսթիս	3250	Սէսիլ	700

Մակասպա շոգենաւը, նաւապետ Թօմսոն, ամսոյս 30 ին աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար։

Դիմել առ. Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ, և ԸՆԿ.
Մէյսանլրդ փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ
ՀԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
Ֆ1, Ֆէյսա Սգրիդ, Լիվերբուլ

ՔԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ ափը դէպ ի՛նչափ կը բռնէն Լէվերբուլ և Մէնչեսթրիոնի գծէս.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մարթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ավէքսօ	3,000	Դանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բալթիա	3,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալպէք	2,500	Բալտիրա	3,000
Պրիթիշ Գու